



BACHELOROPPGAVE

“Årsaker og barrierer som ekskluderer kvinner fra å jobbe med naturguiding”

-En kvalitativ studie av kvinners fravær innen yrkesfeltet naturguiding

“Causes and barriers that exclude women from working within the field of nature guiding”

-A qualitative study of female absence in the profession of nature-guiding

431 Marte Markussen

409 Anette Børve Hernes

Natur- og opplevelsesbasert reiseliv H19

Fakultetet for økonomi og samfunnsvitenskap/Institutt for økonomi og administrasjon

Veileder: Kristin Løseth

25.05.2022

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-

Forord

Dette studiet er en bachelor i natur- og opplevelsesbasert reiseliv, skrevet ved Høgskolen på Vestlandet, campus Sogndal. Vi er to studievevinner med sterk felles interesse for natur og friluftsliv. Enten det er skitur, hundespenn eller topptur, så har vi det best ute. I løpet av studiet har vi besøkt mange ulike tema og problemstillinger som har ført til belærende diskusjoner. Vi har begge arbeidserfaring som kvinnelige ledere for turgrupper ute, og våre erfaringer førte til en felles ambisjon om å gjennomføre en kvalitativ studie om kvinners underrepresentasjon innen yrkesfeltet naturguiding.

Takk til Kristin for god veiledning, og takk til de dyktige og eventyrlystne kvinnene som lot seg intervju. Dere har bidratt med engasjement og gode, lærerike samtaler. Ikke minst, så vil vi gi en takk til våre foreldre, som fra vi gikk i bleier tok oss med på tur og lot oss ta, smake og føle på det som skulle bli vårt friluftsliv.

Sogndal 2022

Anette Børve Hernes og Marte Markussen

Sammendrag

Natur- og opplevelsesbasert reiseliv er en kommersiell næring i vekst. Naturen er ikke lengre noe kun forbeholdt fritiden, men brukes av mange som yrke og livsgrunnlag. Man kan studere friluftsliv og naturguiding på høyskoler og universitet, samt som det er populære linjer på folkehøgskoler. Til tross for at både menn og kvinner studerer og arbeider innen yrket, er det et tydelig kjønnskillen hvor det kvinnelige kjønn er i mindretall. Marcussen (2014) mener at det burde gjennomføres en undersøkelse av kvalitativ karakter for å avdekke eventuelle barrierer eller årsaker til hvorfor det er slik.

Oppgaven undersøker derfor hvilke årsaker og barrierer som ligger til grunn for kvinners fravær innen naturguiding. Det er brukt kvalitativ forskningsmetode, med fire individuelle åpne intervju av kvinner med friluftslivs- og guiderelaterte yrker. Teorien tar for seg statistikk og kjønnsfordeling, biologiske ulikheter, kjønnsroller, sosialisering og oppdragelse, friluftsliv og rollemodeller, samt liberal-feministisk teori. Vi diskuterer til slutt teori mot resultater og funn fra informantene.

Intervjuobjektene har utnyttet mulighetene og gjort sine fritidsinteresser til sin yrkeshverdag. Det er en *livsstil*. Dette er kvinner som bryter med forventningen om at naturguiden og friluftslivsveilederen er en "macho" mann.

Det er lett å konkludere med at det er et fravær av kvinner innen naturguiding. Det er dog mer utfordrende å avdekke *hvorfor* det er slik. Våre funn peker i retning av det ikke er samfunnets struktur eller biologiske ulikheter som ligger til grunn, men snarere yrket sin helhet. Det er mye reising, overnattinger og ugunstige arbeidstider, som kan være vanskelig i kombinasjon med familielivet. Det er også utfordrende å holde den nødvendige fysikken, med svangerskap og barn. Det er ikke nødvendigvis samfunnet som gir kvinnen ulemper og mannen fordeler, men heller kvinnen som selv velger å ikke arbeide som naturguide, på grunn av utfordringene knyttet til yrket.

Nøkkelord: Naturbasert reiseliv, kjønnsroller, friluftsliv, naturguide

Abstract

Nature-based tourism is a commercial growing industry. Nature is no longer something reserved for leisure only, but is also used by many as a profession. Today you can study “friluftsliv” and nature guiding at universities and colleges, as well as the very popular Folk High Schools. Even though both men and women study and work within the field of nature-based guiding, there is a clear gender segregation, where the female gender is outnumbered. Marcussen (2014) believes that a survey of a qualitative nature should be carried out to uncover any barriers or reasons why this is the case.

The thesis therefore examines the causes and barriers that underlie women’s absence in nature-based guiding. Qualitative research methods have been used, with four individual open interviews of women with outdoor life and guide-related occupations. The theory used in the thesis addresses statistics and gender distribution, biological differences, gender roles, socialization and upbringing, as well as liberal- feminist theory. We then discuss theory with results and findings from the informants.

The interviewees have taken advantage of the opportunities and made their hobbies their living. It’s a lifestyle. These are women who break with the expectation that the nature guide is a “macho male”.

It is easy to conclude that there is an absence of women in nature- guiding. However, it is more challenging to uncover why this is a fact. Our findings point in the direction that it is not the structure of society or biological inequalities that underlies it, but the profession itself. There is a lot of travel, overnight stays and unfavourable working hours, which can be difficult in combination with family life. It is also challenging to maintain the necessary physique, with pregnancy and children. It is not necessarily society that gives the woman disadvantages and the man advantages, but rather the woman herself who chooses not to work as a nature guide because of the challenges that follow.

Keywords: Nature-based tourism, gender roles, friluftsliv, nature guide

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	5
1.0 Innledning	7
2.0 Problemstilling	8
2.1 Bakgrunn for valg av problemstilling	8
2.2 Vår problemstilling	9
3.0 Teori	10
3.1 Naturguiden	10
3.1.a Gleder og utfordringer med yrket	11
3.2 Friluftsliv, arbeidsmarked og kjønnsfordeling	13
3.3 Et jeger- og sankersamfunn, eller?	16
3.4 Kjønnforskjeller og fysiske ferdigheter	17
3.4.a Styrke	18
3.4.b Utholdenhet	18
3.5 Kjønnroller og sosialisering	19
3.5.a Kjønnede roller	20
3.6 Rollemodeller og friluftslivshistorie.....	21
3.7 Feminisme og naturbasert ledelse.....	22
4.0 Metode	24
4.1 Kvalitativ metode	25
4.2 Utvalg.....	26
4.3 Gjennomførelse av intervju	28
4.4 Teknikker	28
4.5 Validitet og reliabilitet	28
5.0 Resultat og diskusjon	31
5.1 Oppvekst	31
5.1.a Mangel på kvinnelige rollemodeller	33
5.2 Fritid	36
5.3 Yrkeserfaringer fra fire kvinnelige naturguider	38
5.3.a Utfordringer knyttet til yrket.....	39
5.3.b Forbedringer av yrket kan gjøre det lettere å holde ut.....	39
5.3.c Er fysikken til kvinner en barriere?	40
5.3.d Svangerskap og morsrolle	42
5.4 Opplevde kjønnforskjeller	43
6.0 Konklusjon	47

6.1 Forslag til videre forskning	48
8.0 Referanseliste	49
Vedlegg 1. Intervjuguide	
Vedlegg 2. Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	

1.0 Innledning

Natur og friluftsliv er assosiert med noe positivt og brukt av mange for å få økt fysisk, psykisk og sosialt velvære (Abrahamsen et al., 2010). Både nordmenn og turister benytter seg av den varierte og storslåtte naturen Norge har å by på. Teorier innen miljøpsykologi viser at naturen har en *rekreerende* virkning på oss. Vi henter oss inn etter en tung arbeidsuke i en stressende hverdag med kjas og mas.

Utviklingen av friluftsliv og kjærlighet til naturen har ført til framveksten av det naturbaserte reiselivet. I 2014 ble Norsk Naturguideforbund dannet, med mål om å bidra til profesjonalisering og annerkjennelse av naturguiden (<https://naturguideforbund.no/om-naturguide/>).

Friluftsliv og naturguiding har i likhet med andre yrker som innebærer ledelse, vært forbeholdt det mannlige kjønn, og kvinners mindretall innen slike yrker er betydelige. Marcussen (2014) har funnet ut fra statistikk at man ser et klart flertall av menn i friluftslivsjobber. Solberg (2017) viser til tidligere forskning hvor antall kvinner i lederstillinger i visse yrker er lave. Dette kan gi grunn til å tro at eldre holdninger, som for eksempel at kvinnen er amatør og mannen den erfarne lærer (Singsaas, 2004), fortsatt er å finne i 2022.

Marcussen (2014) og Vereide (2008) har med sine relevante undersøkelser om friluftsliv, kjønn og utfordringer i yrket, hjulpet oss å komme fram til vår problemstilling, som vi skal forklare nærmere i neste kapittel.

2.0 Problemstilling

2.1 Bakgrunn for valg av problemstilling

Vi hadde tidlig bestemt oss for at tema og problemstilling skulle være knyttet til friluftsliv, naturguiding og kjønnsroller. Etter mye lesing av litteratur fant vi noen spennende tekster som førte til flere spørsmål. Teksten som er bakgrunnen for problemstillingen vår vil vi gi en kort innsikt i her, for så å utdype nærmere i teoridelen.

Marcussen (2014) har gjort en undersøkelse som omhandler hvordan kjønnsfordelingen er blant dem som jobber innen friluftsliv. I undersøkelsen har han tatt utgangspunkt i tallmateriale fra ulike instruktørregistre innen friluftsliv og sertifisering. Ut ifra resultatene han har fått fra tallregistrene kan vi se en klar skeivfordeling av kjønn i friluftslivet, men det gir ikke noen forklaring til hvorfor det er slik. Et eksempel fra statistikken som ble hentet i denne undersøkelsen er at det var 19 kvinner og litt over hundre menn som tilbydde seg som kursholdere innen flatvann, kano, elvekajakk og havkajakk i Norges Padleforbund. Altså en klar forskjell i fordeling mellom kvinnelige og mannlige instruktører.

Noe som også er interessant er fordelingen av kjønn innen utdanning i friluftsliv. Der er det like mange kvinner som menn. Likevel er det stor overvekt av menn når vi ser på tall fra friluftslivsyrkene. Vi blir da mer nysgjerrig på hvorfor det er overvekt av menn i yrket, når like mange kvinner og menn fullfører en bachelor i friluftsliv.

Marcussen (2014, s. 250) skriver: "for å avdekke eventuelle barrierer eller grunner som ekskluderer kvinner eller menn fra å jobbe med friluftslivet, trenger vi en undersøkelse av mer kvalitativ karakter". Vegard Vereide (2008) har gjennomført en kvalitativ undersøkelse fra et mannlige perspektiv, der han undersøkte hvordan mannlige friluftslivsledere opplever utfordringene det er med å få barneomsorg. Undersøkelsen hans viste ikke bare at det er utfordringer med å kombinere det å være far og friluftslivsleder, men avdekket også flere andre utfordringer som handler om yrket sin helhet. Det kom også frem i undersøkelsen at informantene hans ønsket flere kvinner inn i yrket, og at det kunne bidra med å gjøre friluftslivet mindre "macho". På bakgrunn av dette mener vi at det kan være lurt å se nærmere på kvinner sitt fravær i naturguideyrket.

2.2 Vår problemstilling

Problemstillingen vi ønsker å se nærmere på er årsaker til kvinners fravær i yrkesfeltet naturguiding. Vi føler at det er viktig å avdekke eventuelle barrierer eller spesielle grunner som ekskluderer kvinner fra å jobbe med friluftsliv. I løpet av studiet vårt kan vi se for oss at vi kan finne flere ulike årsaker, men at ikke alle funnene nødvendigvis er kjønnsbaserte. Yrket som naturguide kan ha flere utfordringer som er likt for både menn og kvinner, som er viktig å ta til betraktning. Derfor er hovedproblemstillingen vår:

«Finnes det ulike barrierer eller grunner som ekskluderer kvinner fra å jobbe som naturguide?»

For å få mer innsikt i problemstillingen har vi noen tema vi ønsker å gå mer inn på hos intervjuobjektene:

- Oppvekst – Hadde natur og friluftsliv i barndommen noe å si for valg av yrkesretning, og var det rollemodeller å se opp til?
- Fritid – Hvordan forklarer de sin bruk av fritid og hvordan opplever de den.
- Yrkeserfaringer – Hvordan forklarer de fordeler og ulemper med yrket naturguide.
- Kjønnsforskjeller – Er det opplevde kjønnsforskjeller blant intervjuobjektene våre som kan være relevante?

3.0 Teori

I denne delen vil vi presentere teori som er relevant for problemstilling og informasjon fra intervjuobjektene. Først vil vi definere begrepet naturguide og se på hva det innebærer. Deretter går vi inn på kjønnsfordeling i friluftslivet, for så å se på biologiske og sosiologiske ulikheter på menn og kvinner. Til slutt ser vi på rollemodeller og liberal-feministiske perspektiv.

3.1 Naturguiden

Det finnes mange ulike former for guiding. Det kan for eksempel være omvisning i en by, inne i et museum eller på en fjelltopp. Selve ordet guide er fransk og betyr veiviser (<https://utdanning.no/yrker/beskrivelse/guide>), og guiden fungerer som en leder for en gruppe betalende gjester. Fordi det er så mange ulike former for guiding, som igjen krever ulike former for sertifisering og erfaring, er guiden gjerne ekspert på sitt område (<https://utdanning.no/yrker/beskrivelse/guide>).

Begrepet *naturguide* er vanskelig å avgrense, da det er et svært bredt begrep. Norsk naturguideforbund definerer på sin side en naturguide som en “profesjonell leder og vert for kommersielle turistgrupper i natur” (<https://naturguideforbund.no/profesjonsstandard/>). Hvilken type natur og hva motivasjonen for oppholdet er varierer. Enten det er til fjells, havs eller skogs, så befinner en seg ute, ofte med motivasjon om å inspirere kunder til reflekterte holdninger mot naturen (Andersen & Rolland, 2016). Hvordan man er ansatt varierer, men noen jobber frilans, andre er ansatt i et firma eller medeier og ansatt av en selvoppstartet bedrift.

Men hva kreves egentlig av en guide for å på best mulig måte utføre en slik jobb? En guide er gjerne ekspert på sitt spesifikke område, da det kreves at du har bred kunnskap om det fagfeltet eller området du skal guide i. Hvis du skal ta med en gruppe gjester på padletur må du ofte ha en rekke ulike kurs, blant annet våttkort og instruktørkurs. Det samme gjelder for klatring og brattkort. Man kan skaffe seg tilleggskompetanse fra eksisterende organisasjoner som gjør en kvalifisert til å jobbe med ulike aktiviteter (<https://naturguideforbund.no/om->

[naturguide/](#)). Likevel er det ikke alle norske reiselivsfirmas og guidebedrifters krav til sertifisering. Det er for eksempel ikke uvanlig for guidefirmaer eller leirskoler å ansette erfarne, men usertifiserte unge mennesker til å jobbe om sommeren.

Yrket naturguide er ikke en beskyttet tittel. Dette betyr at hvem som helst kan kalle seg for guide og ta med kommersielle grupper på tur. Ved at enkelte ikke har riktig kompetanse eller sertifisering, skades profesjonaliseringen av yrket og kvaliteten av opplevelsen til gjestene. For å sikre guide, gjest og bedrift, samt unngå "cowboy-virksomhet", ønsker Norsk Naturguideforbund at utdannede guider skal søke om godkjenning, slik at de kan bruke yrkestittel *godkjent naturguide* (<https://naturguideforbund.no/om-naturguide/>).

Etter Norsk Naturguideforbund sine retningslinjer, er ikke naturguiden kvalifisert til å jobbe med deltakere i alpint høyfjellsterreng eller på lagdelt vintersnø i skredterreng. Dette skiller naturguiden og Tindeveglederen (<https://naturguideforbund.no/om-naturguide/>). Guiding i bratt og krevende høyfjellsterreng krever godkjente Tindevegledere gjennom NORTIND. Det å bli Tindevegleder krever ulike spesialiserte kurs, erfaringer og sertifiseringer. Vi kan se på flere bedrifters nettsider at det er blitt mer vanlig å selge inn bedriften sin, ved å kun tilby guider med NORTIND-utdanning.

I tillegg til de oppramsede kvalifikasjonene en naturguide burde ha, er det også viktige personlige egenskaper som bør vektlegges. Naturguide som rolle innebærer så mye mer enn å kun være en fagkompetent person. En pedagogiske evner og det å være en menneskekjenner, stiller sterkt. Dette fordi guiden møter mange ulike mennesker fra ulike kulturer. Man jobber ikke med natur, men med mennesker ute i naturen (Tordsson, 2014).

3.1.a Gleder og utfordringer med yrket

Som man kan se etter å ha lest om forventinger og kunnskaper en naturguide burde inneha, kan dette være et krevende yrke der det er viktig å holde seg relevant på kunnskap og fysisk aktivitet. Selv om det er et krevende yrke, er det enda ikke et veletablert yrke i Norge. De jobbene som er tilgjengelige er ofte sesongbaserte, ofte fordi spesifikke utendørsaktiviteter er forbeholdt de ulike årstidene. Da lever man kanskje fra sesong til sesong og må reise mye for å kunne jobbe som naturguide året rundt. Noen må også ha andre jobber på siden som

gir en viss form for trygg inntekt. I tillegg er det slik at kommersielle grupper som regel bestiller turer når de har fri, som i helger og ferier. Dette betyr ugunstige arbeidstider som ferie- og helgejobbing, samtidig som det ikke er spesielt høyt lønnet arbeid.

Vegard Vereide (2008) har skrevet om de positive og de mer utfordrende sidene ved å være vegleder i friluftslivet. Å være vegleder kan sammenlignes mye med det å være naturguide, men Nils Faarlund (1974) skriver at det å være vegleder handler om å formidle forståelse av natur og friluftsliv, og tilegne gruppen kunnskap for å ta realistiske vurderinger for sine egne forutsetninger. En vegleder skal altså ikke ha en sterk lederholdning, men samtidig måtte ta styring når det trengs. Det som skiller veglederen fra naturguiden kan være det kommersielle ved naturguiden, og at en vegleder ofte har som mål å lære gruppen noe. Naturguiden har som ansvar å føre en gruppe trygt gjennom en tur, og er kanskje forventet å styre gruppen noe mer.

Siden det ikke er veldig store forskjeller på oppgavene til en vegleder og en naturguide, vil en del gleder og utfordringer med veglederyrket tenkes at kan gjelde for naturguiden også.

Vereide (2008) skriver blant annet at for de veglederne han undersøkte, var den indre motivasjonen for veglederne å oppleve naturen. De selvopplevde naturopplevelsene som de møter på, er den grunnen som gir motivasjon for yrket. Det er noe av det positive ved yrket, i tillegg til at det kan gi mestringfølelse å få deltakere til å finne gleden med å være ute, slik at de senere selv vil søke seg til de gode opplevelsene i naturen. De fleste som har valgt å gå veien mot å bli naturguide eller vegleder har en trang til å være ute, og finner mye glede i det. Det å livnære seg av natur og friluftsliv, kan tolkes som et selvrealiseringsmål (Vereide, 2008). Derfor kan en også kalle det et livsstilsyrke.

Vereide (2008) kommer inn på noen utfordringer ved yrket, blant annet forholdet mellom arbeidstid og opplevd arbeidstid. Han omtaler det som «gråsonefritid». Det er den tiden der grensen mellom jobb og fritid blir vanskelig å skille fra hverandre, eller er ikke-eksisterende. Man kan altså da utføre handlinger som kan relateres til jobben når en egentlig har fri, enten det er bevisst eller ubevisst. Kanskje man må forberede seg til en tur man skal ha gjennom jobben, eller trene på spesifikke ting for å holde seg relevant.

På fritiden har man ofte de samme aktivitetene som man skal gjennomføre på jobben, og tiden er en avgrenset ressurs. Skal man for eksempel kombinere jobb, familie og fritid kan

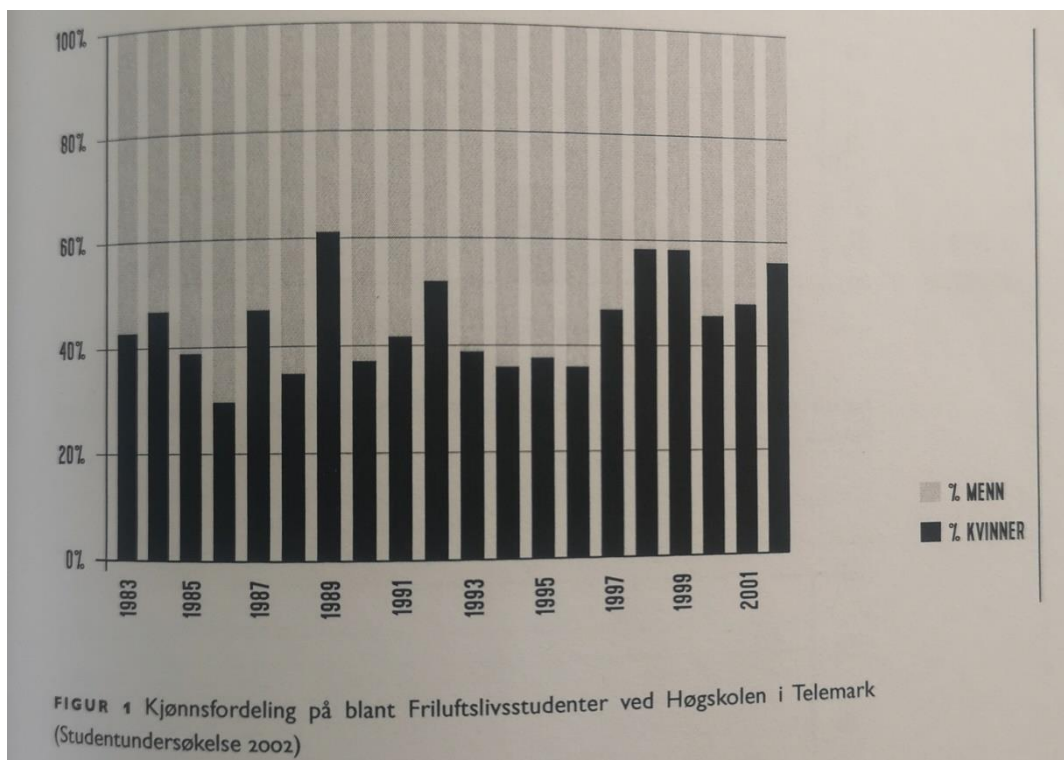
det bli utfordrende å få tiden til å gå opp. Selv om man ofte utfører de samme aktivitetene man har interesse av både på fritiden og på jobb, kan de ha andre aspekt ved friluftslivet som er mer viktige på fritiden. Det kan for eksempel være å ta med familien ut på tur, og kunne dele opplevelsene ute med familien. Ellers kan det også være å reise på tur med venner.

Det å jobbe med å være ute på tur uansett form, krever en viss form for fysisk utholdenhet. Man må ha bedre fysisk form enn normalt, fordi man gjerne skal ha mer overskudd enn gjestene, og man skal ha god kunnskap om de aktivitetene en jobber med. For at dette skal kunne opprettholdes må man gjerne bruke en del av fritiden sin på dette. Siden det er en fysisk arbeidsform skal det heller ikke så mye skade til før man blir arbeidsufør (Vereide, 2008).

3.2 Friluftsliv, arbeidsmarked og kjønnsfordeling

Marcussen (2014) har gjort en undersøkelse som omhandler hvordan kjønnsfordelingen er blant dem som jobber med friluftsliv. Han tar for seg tallmateriale fra ulike instruktørregistre: Norsk Fjellsportforum, Den Norske Turistforening, Norges Padleforbund, Norges Klatreforbund, i tillegg til tall fra Statistisk Sentralbyrå og nettsider til folkehøyskoler i 2012. Tallmaterialene hentet fra disse registrene gir en oversikt over kjønnsfordelingen i friluftslivet, men forklarer ikke hvorfor det er slik.

Tall fra bachelorstudiet Friluftsliv, natur- og kulturveiledning på Høgskolen i Telemark viser at det har det vært en ganske lik fordeling mellom kjønnene i kullene 1983-2001. Et felles mål med utdannelsen, uavhengig av kjønn, er at de ønsker å jobbe med friluftsliv. Det som er interessant er at det er omtrent like mange kvinner og menn som velger en utdanning innen friluftsliv, mens når man ser på tall fra friluftslivsyreker kan man se en stor overvekt av menn blant instruktører og lærere på folkehøyskoler (Marcussen, 2014).

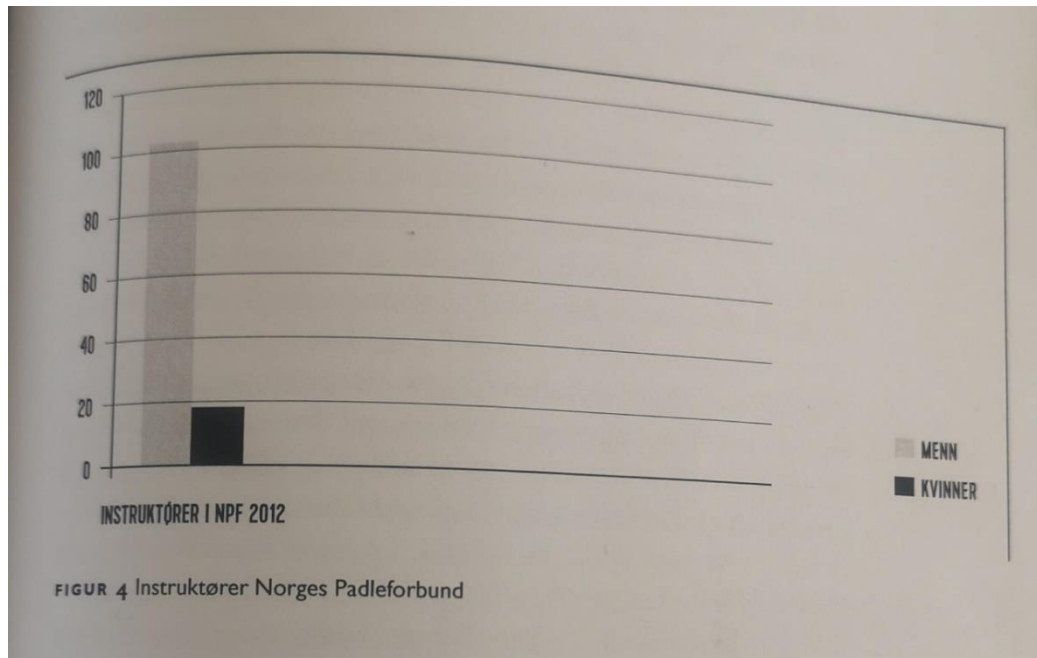


Figur 1: Kjønnfordeling blant Friluftslivsstudenter (Marcussen, 2014, s. 241).

Innenfor skolesystemet er det en stor overvekt av kvinner ifølge statistikken som Marcussen (2014) har undersøkt, og det er der mange blir introdusert til friluftslivet. Man kan si at kvinner da vil kunne stå for mye av opplæringen i friluftsliv. Likevel når en ser på hvem som jobber i “friluftsbarnehager”, er 19% av de ansatte menn mot 8% i ordinære barnehager (Marcussen, 2014). De få mennene som jobber i denne sektoren, er med på opplæring i friluftsliv. Man kan likevel si at kvinner også er med på opplæringen i de ulike institusjonene, siden andel kvinner er såpass stor.

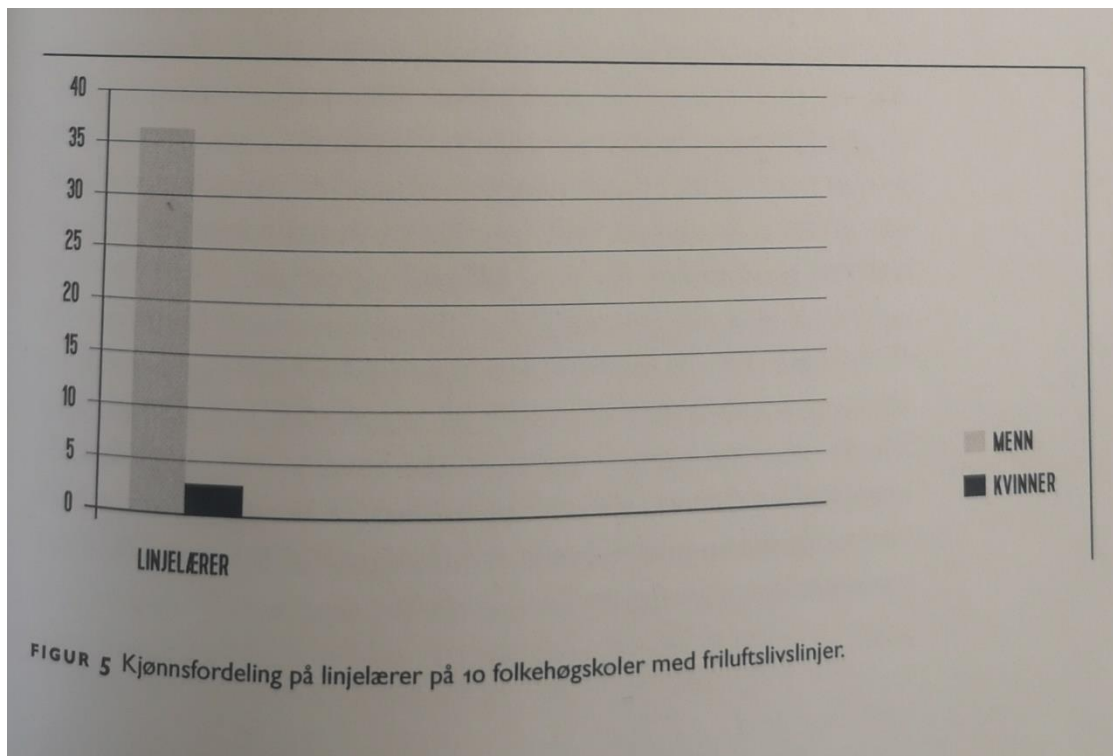
Utenfor skoleverket er det en klar overvekt av menn som jobber med ulike friluftslivsaktiviteter. Marcussen (2014) skriver at det er ingen aktiviteter som er i nærheten av å ha en lik fordeling. Han ser en tendens på at jo mer teknisk eller “barskt” friluftslivet er, jo større er sannsynligheten for at du møter en mannlig instruktør. Ser man på lærere på folkehøgskoler kan man se at på 10 ulike skoler med til sammen 39 friluftslivslinjer, er det 3 kvinner og 36 menn som er oppført som ansvarlig på de ulike friluftslivslinjene. I Norges Padleforbund var det 19 kvinner og litt over hundre menn som tilbydde seg som kursholdere

innen flatvann, kano, elvekajakk og havkajakk. Altså en klar forskjell i fordeling mellom kvinnelige og mannlige instruktører.



Figur 1: Instruktører Norges Padleforbund (Marcussen, 2014, s.243).

Marcussen (2014) skriver at man kan se en tendens til forskjell i kjønnsfordeling. Utenom friluftsliv i grunnskolen, vil formidleren ofte være en mann. Veilederen, instruktøren eller guiden du møter i norsk natur, vil som oftest være en mann. Det kan se ut som at veilederyrket i friluftsliv kun i noen grad har gjennomgått en form for likestillingsprosess. Kvinner kan ha ulike grunner til at de velger bestemte typer yrker. Det kan være personlige preferanser og ønsker som blir lagt til grunn. Marcussen (2014) skriver blant annet at et ønske om familieliv harmonerer sjeldent med et yrke der man er mye bortreist. Graviditet kan også gjøre det vanskelig å opprettholde praktiske ferdigheter og fysisk form som kreves innenfor de spesialiserte aktivitetene. Legger man til en litt uforutsigbar hverdag sammen med familieliv, er det flere som kan tenke seg til at det kan harmonisere dårlig. Likevel er det muligheter, om man bare vil nok og er villig til å tilpasse.



Figur 3: Kjønnfordeling på linjelærere på 10 folkehøgskoler med friluftslivslinjer (Marcussen, 2014, s. 243).

Konsekvensene av en skeivfordeling blant ledere og formidlere i norsk friluftsliv er at vi mister store ressurser. Om vi antar at kvinner og menn har ulike måter å lede og veilede på knyttet til deres kjønn, vil dette være ressurser som menn i liten grad kan kompensere for (Marcussen, 2014). Noen undersøkelser har vist at noen lederegenskaper kan knyttes til kjønn. Engelsk litteratur om “outdoor leadership” har hevdet at lederegenskaper som handler om personlige relasjoner, fokus på gruppen, prosessorientering, kommunikasjon og konflikthåndtering i mange tilfeller står sterkere hos kvinnelige ledere.

3.3 Et jeger- og sankersamfunn, eller?

Spørsmål om kjønn har eksistert i all tid, og det er gjerne det første spørsmålet som kommer når en kvinne er gravid, “er det en gutt eller jente?”. I det biologiske kan man finne forskjeller på en mann og kvinne, men i kjønnsforskning blir det diskutert hvor mye biologien har å si, og om biologien har hatt for stor betydning i historien (Lorentzen, 2006). Med biologisk kjønn, menes om man er født mann eller kvinne. Det som biologisk er

bestemmende for hvilket kjønn vi er, ses i antall kromosomer. En mann har et kjønnskromosom X og Y, mens kvinnen har to X- kromosomer (Brøgger & Åbro, 2021). Det er altså *biologiske ulikheter* mellom en person med XY kromosom og en med XX kromosom.

Ifølge underkategorien *sosiobiologi*, skal all sosial atferd kunne forklares med utgangspunkt i biologien (Lorentzen, 2006). Et viktig argument som sosiobiologien baserer seg på er evolusjonsteori. En spesielt viktig tanke er at vi mennesker genetisk stammer fra et jeger- og sankersamfunn. Det blir sagt at det genetiske materialet i liten grad har endret seg siden da. På den tiden var det stort sett menn som jaktet og kvinner som sanket og passet barna. Sosiobiologene mener at den genetiske disposisjonen fortsatt ligger i oss, men at den har endret karakter. Det vil si at menn nå jager på noe annet, mens kvinner fortsatt er best egnet til omsorg og barnepass.

Biologene som hevder det motsatte sier at genmaterialet er såpass fleksibelt at det gir rom for store valgmuligheter og variasjoner. Biologer mener at artsbetinget atferd ikke lengre er like relevant hos mennesker, men at individuelle handlinger, i tillegg til forestillinger vi skaper innenfor sosiale og kulturelle normer har erstattet det. Et paradoks som kan sees i teorien om at vi fortsatt er et jeger- og sankersamfunn på grunn av evolusjonsteorien, er at den er motsatt av hva evolusjonsteorien egentlig står for. Evolusjonsteorien handler i bunn og grunn om at artene utvikler seg og forandrer seg i takt med omgivelsene (Lorentzen, 2006). Det kan derfor stilles spørsmål til om det er relevant å tenke at det ligger kvinner å være best på å være hjemme å ta vare på barn og hjelpe de pleietrengende, mens menn skal ut å «jakte» etter inntekt og status, kun basert på evolusjonsteorien.

3.4 Kjønnforskjeller og fysiske ferdigheter

Når det kommer til fysiske ferdigheter er det mye som tyder på at kvinner er mer underlegne menn, men at forskjellen kan kompenseres for ved hjelp av trening (Lagestad, 2006). Lagestad (2006) viser til en studie fra Nord-Amerika av opptaksprøver til politiet. Der presterer kvinner i gjennomsnitt dårligere enn menn, hvorav 93% av de mannlige og bare 16% av de kvinnelige søkerne bestod den fysiske testen. Det som kreves for å bli politi kan på

mange måter også sammenlignes med det som kreves av en naturguide. For å fungere som operativt politi kreves det styrke, utholdenhet og evne til å bevege seg (Lagestad, 2006). For naturguiden kan det være ulikt hva fysiske ferdigheter som er mest viktig alt etter aktiviteten. Skal du gå lange ekspedisjoner med pulk, er det styrke og god utholdenhet over lang tid som gjelder, men guider du for eksempel elvekajakk kan det være mer viktig med hurtighet, styrke og balanse.

3.4.a Styrke

I noen av funnene til Lagestad (2006) viser han til at kvinner generelt sett er svakere enn menn. Det vises veldig godt under øvelsen «kroppsheving», da 91% av kvinnene ikke klarte to kroppshevinger, mens det gjaldt for bare 8% av mennene (Lagestad, 2006).

I en studie Lagestad (2006) trekker frem som tok utgangspunkt i nasjonal konkurranse i vektløfting, deltok kvinner og menn i samme vektklasse. Likevel var det store forskjeller i styrke selv ved samme vekt. I de tyngste vektklassene var kjønnsforskjellene størst. Det blir hevdet av flere at om en tar hensyn til fettprosent, forsvinner de store kjønnsforskjellene. Ser en på kroppsmasse og fettprosent som en medvirkende faktor vil en se helt andre resultat, og mannens prestasjon er bare 2,5% bedre enn kvinnen. Lagestad (2006) forklarer dette med at kvinner har omtrent 10% høyere fettprosent enn menn.

Likevel kan kvinner ha en større arbeidskapasitet enn menn, blant annet på grunn av lettere beinbygning (Lagestad, 2006). En studie Lagestad (2006) viser til, har funnet ut at blant en gruppe med kvinner og menn som i utgangspunktet var like sterke, så holdt kvinnene lengre ut enn menn over tid. Det kan være ganske relevant for en naturguide som skal være fysisk kapabel til å utøve en aktivitet over lengre tid.

3.4.b Utholdenhet

Lagestad (2006) viser til en studie som sier at gjennomsnittlig har en kvinne 10% lavere utholdenhet om man sammenligner en på mann på samme alder og samme treningsnivå. Også under testløp i utholdenhet for politiet var det betydelig forskjell på hvor mange menn og kvinner som bestod kravet, der menn kom vinnende ut. Flere studier viser forskjell i

utholdenhet og VO₂-maks. Noen forklarende årsaker til at menn presterer bedre på aerob utholdenhet er blant annet den ekstra høyden menn har (Lagestad, 2006).

Andre faktorer viser seg å være dårligere medfødt evne til oksygentransport og et mindre hjerte hos kvinner. Forskjellene er likevel mindre her, i forhold til maksimal styrke. Kvinner jevner ut kjønnsforskjellene innen utholdenhet i størst grad ved fysisk trening viser studiene, men det vil likevel være forskjeller i det maksimale oksygenopptaket. Lagestad (2006) trekker frem at kvinner derimot har en bedre toleranse når det kommer til ultrautholdenhet. Denne fordelene kan også være relevant innenfor guideyrket om man har krevende turer over flere dager.

Lagestad (2006) skriver også at selv om forskjellene er der, så tyder mye på at kvinner kan kompensere for manglende maksimal styrke ved trening. Ved riktig trening kan man kompensere for kjønnsforskjellene både når det kommer til aerob utholdenhet og styrke, og vi kan se at det er mange kvinner der ute som er sterkere enn de fleste menn.

3.5 Kjønnsroller og sosialisering

Når vi ser på biologien og biologiske ulikheter mellom menn og kvinner, er det vesentlige forskjeller på blant annet kroppsbygning, styrke og utholdenhet. Rent biologisk, kan vi derfor si at kjønn i utgangspunktet ikke er sosialt konstruert. Likevel, vil jenter og gutter ofte behandles ulikt på grunn av deres kjønn. På denne måten kan vi si at de biologiske og sosiale aspektene henger sammen og påvirker hverandre. Kjønnsroller anser ikke kjønn som kun biologisk, men at det også er konstruert av samfunnet (Solbrække & Aarseth, 2006).

Kjønnsroller betegnes som forventninger og normer man blir gitt avhengig av kjønn (Svardal & Teigen, 2020). Det er disse kjønnsrollene vi sosialiseres inn i, ut ifra om vi er gutt eller jente.

Den primære sosialiseringen får vi fra foreldre og familie. Etter hvert som vi blir eldre har sekundær sosialisering størst betydning, enten det er gjennom venner, skoleklasse eller idrettslag. Hvordan sosialiseringen skjer og hvilke roller vi tildeles, er ofte styrt av vårt biologiske kjønn. Jenter får rosa kjoler og gutter blå Ola-bukser. Jenter blir oppfordret til innendørs og rolig lek med dukker og te-kopper, mens gutter blir oppfordret til utendørs lek

med biler og pinne-pistoler (Allin & West, 2013). Jenter er uskyldige og yndige, gutter er tøffe og barske. En skal selvfølgelig være forsiktig med å generalisere, men det er ikke uvanlig at gutter fra tidlig alder bruker mer tid i aktiv lek ute og jenter passiv lek inne (Cherney & London, 2006).

Vi blir ikke kun påvirket av det vi blir tillært, men også ved å observere andre og det miljøet vi befinner oss i. En slik måte å lære på kalles kognitiv læring og er sentral innen sosial læringsteori (Svartdal, 2020). Beams og Pike (2013) diskuterer sammenhengen mellom adventure sports og sosial læringsteori. Dette fordi adventure sports i likhet med naturguiding foregår med andre mennesker som påvirker hverandre. De mener i den sammenheng at det ikke er mulig å få en vid nok forståelse av naturbaserte aktiviteter uten å utforske de sosiale faktorene som påvirker væremåten til deltakerne (Beams & Pike, 2013).

3.5.a Kjønnede roller

Vi mennesker fungerer slik at vi ønsker å passe inn slik samfunnet ser det som sosialt akseptabelt. Det er for eksempel i mange tilfeller ikke sosialt akseptabelt for en gutt å gå i kjole. Da vil han gjerne motta noen ubehagelige blikk og kommentarer fra andre. Hva som er naturlig og akseptabelt for ett kjønn, "kan påvirkes av forventningene for når det passer med maskulinitet eller femininitet" (Solberg, 2017, s. 87). Vi kan da tenke at en kvinnelig naturguide som har sin sosiale krets med andre naturguider, ønsker å passe inn med resten. Når en naturguide ofte blir sett på som macho og maskulin, kan en tenke at en selv også skal opptre slik for å høre til i sin sosiale krets. Da passer man inn i de normene og forventningene som man har blitt tildelt som guide.

Hvordan en person blir sosialisert inn i ulike kjønnsroller og hva som er normen for hvordan man skal være, kan være ulikt fra samfunn til samfunn (Graugaard, 2001). Blir man tildelt en guide som er en typisk feminin kvinne med langt hår og lakkerte negler, kan de forventningene man ubevisst har laget seg krasje med det man ser. Hvordan en naturguide blir forventet å opptre handler mye om normer i samfunnet, og når normene ikke svarer til det man ser og opplever kan noen stille spørsmål ved de erfaringene og kunnskapene guiden har.

En slik stereotypisk sosialisering fra vi er barn, kan ha konsekvenser for hvilken yrkesretning vi selv velger å gå i voksen alder (Allin & West, 2013). Allin og West (2013) hevder i den sammenheng at konsekvensen av en slik rollefordeling, når jenter får mindre muligheter til å være ute, er at kvinner i mindre grad enn menn velger yrker som innebærer utendørs ledelse, som naturguiding. Det trenger ikke å være en bevisst handling, men noe som føles naturlig på grunn av sosialiseringen vi har fått. Moen (2010) argumenter på dette grunnlaget for at slike yrker er kjønnete roller.

3.6 Rollemodeller og friluftslivshistorie

Opp gjennom friluftslivshistorien sitter vi igjen med tanker om mange barske menn som har oppdaget nytt land og kjempet seg gjennom isødet. Det er mange mannlige helteskikkelser som har blitt dyrket frem i friluftslivet. Pedersen (1999) hevder at bruken av disse heltene i forskningen om friluftsliv er et uttrykk for at det har og fortsatt står sentralt i friluftslivet å fremme og bekrefte mannlig identitet. Man har flere forbilder for friluftslivet, som blant annet Fridtjof Nansen, Helge Ingstad og Roald Amundsen. Noen nyere forbilder å nevne er Lars Monsen og Jens Kvernmo. Pedersen (1999) skriver om forskjellige helteskikkelser som har blitt dratt fram, og Faarlund har blant annet skrevet om Askeladden, mens i andre tekster har fenomenet «Bestefar» blitt brukt som en folkelig inspirert veileder innen friluftslivet.

Ved å ha disse mannlige helteskikkelsene som representerer friluftsliv kan slike som for eksempel Nansen og Amundsen få frem det mannlige vågemot, den mannlige utferdstrang, vitenskap og samfunnsrefser. Pedersen (1999) hevder at uten kvinnelige representanter som blir løftet frem blir det skapt et bilde av mannen som den aktive samfunns- og friluftslivsskaper, mens kvinner blir automatisk plassert slik at de er forstått som passive og mindre betydningsfulle samfunnsborgere. Hvorfor har man ikke løftet frem tøffe og modige kvinner som blant annet Eva Nansen og Liv Heyerdahl? De var med å bane vei for kvinner i friluftslivet, men ble de likevel kun sett på som de passive og tålmodige konene til sine barske og eventyrlystne menn?

Askeladden med sine eventyr blir framstilt som en selvlært, oppfinnsom, aldri rådvill gutt med en lekende livsinnstilling (Pedersen, 1999). Han er selve urkraften i naturen der han

overvinner trollet, og får prinsessa og halve kongeriket. Har vi noen lignende eventyr om kvinner?

Pedersen (1999) skriver at «Bestefar» har blitt brukt som et symbol på læremesteren, han som kan alt og har et kyndig, mannlig overblikk. Bestefar har evnen til å lede og veilede, i tillegg til å beskytte. Det er naturlig å tenke sånn om bestefar, men om man skal dra alle under en kam er de første tankene som ofte kommer når man tenker på en typisk «bestemor» forventningene om en kjærlig, gammel dame som serverer god mat og sitter i stolen sin og strikker sokker til barnebarna sine.

Summen av dette skaper et større skille om hvem som tilhører naturen, og kan fremstille friluftslivet som noe krevende der du må være både modig og nysgjerrig, og aller helst mann (Pedersen, 1999). Pedersen (1999) skriver at dette resulterer i en underforstått forståelse av at menn har en direkte tilknytning til friluftslivet, mens kvinner er fraværende. Ved å løfte frem mannlige helteskikkelser lager man en mal på hvordan man forventer at en naturguide skal være. Det er ikke sikkert at det ligger bevisst i oss, men man blir påvirket av alt rundt oss, som igjen skaper forventninger.

3.7 Feminisme og naturbasert ledelse

Feminisme er en fellesbetegnelse for ideologier som tar for seg likestilling og rettferdighet for alle (Aas & Ikdahl, 2022). De ulike ideologiske retningene har forskjellige tilnærminger og teorier som forsøker å forklare sammenhengen mellom kvinners fravær i utendørs ledelse. I boken *Outdoor adventure and social theory* (2013) presenterer Allin og West overflaten av de ulike retningene og deres perspektiv på kjønnsroller i sammenheng med naturbasert ledelse. Hver av de ulike ideologiene kan brukes til å studere forholdet mellom kjønn og naturbasert ledelse (Allin & West, 2013).

I likhet med sosial læringsteori, mener liberale feminister at ulikheter mellom menn og kvinner oppstår gjennom prosesser som kjønnsbasert sosialisering og kjønnenes fordeling av arbeid (Allin & West, 2013). Kjønnfordelingen av arbeid handler om hvordan kvinner og menn gjør ulike typer arbeid. For eksempel er menn i velferdsland mer sannsynlig å være i fysisk arbeid som tømrer, mens kvinner er mer sannsynlig å arbeide i omsorgs- og

helserelaterte yrker (Allin & West, 2013). Her kan man se en tendens på gamle tradisjoner og levemåter fra jeger- og sankersamfunnet. Det er for eksempel "uvanlig" å møte en mannlig jordmor eller en kvinnelig tømrer. Hvor stor grad dette gjelder varierer fra land til land. Norge er på sin side et velferdsland som vektlegger likhet for alle. Likevel, anses Norge som et av de mest kjønnsdelte arbeidsmarkedene i verden (Marcussen, 2014).

Selv om kvinnen for 50 år siden var forventet å være hjemmeværende og eneansvarlig for barn og husarbeid, og mannen eneansvarlig for arbeid og inntekt, ser man ikke lengre dette i like stor grad. Hvis du i dag som kvinne forteller at du ønsker å være arbeidsløs og hjemmeværende, vil en muligens bli møtt av sjokkerte blikk. Til tross for at Norge har flest kvinner i lønnet arbeid, har vi sammenlignet med andre velferdsland, få kvinner i lederstillinger (Ellingsæter & Solheim, 2002). Relatert til kvinnelige ledere ute, er kvinner også mer sannsynlig enn menn til å jobbe med barn og unge (Allin & West, 2013). Litteratur på hvorfor dette skjer er det lite av, men Allin og West (2013) referer til forskning som viser at kvinner oppfatter seg selv som mer sannsynlig enn menn til å trene yngre mennesker.

Både Marcussen (2014) og liberale feminister mener at det er større sannsynlighet for at kvinner erfarer "glasstak-effekten", at de på grunn av diskriminering ikke får lederstillinger. West et. al. (2001) refererer til rapporter som viser at kvinnelige trenere opplevde å ikke få lederstillingene på grunn av "lukkede sosiale nettverk", kjent som "gutteklubber".

Marcussen (2014) mener også at tilgjengeligheten på slike yrker skjer på bakgrunn av likhetskriterier. Med dette mener han at de som rekrutterer og ansetter, ofte finner mennesker som ligner seg selv. Hvis de fleste i staben da er menn, blir de ifølge Marcussen (2014) mer sannsynlig til å ansette en mann. Denne prosessen er kjent som *homososial reproduksjon* (Marcussen, 2014).

Allin og West (2013) poengterer at liberale feminister har vært kritisert for å anta at endringer i lover garantert vil gi kvinner bedre muligheter (Allin & West, 2013), noe en ikke kan forsikre.

4.0 Metode

I dette kapitlet skal vi gjøre rede for gjennomføringen av vår undersøkelse, oppgaveskriving og det teoretiske grunnlaget som ligger til grunn for utformingen av denne oppgaven.

I et hvert forskningsprosjekt skal man ta i bruk en form for metode. Jacobsen (2021) skriver at metode er de teknikkene som blir anvendt for å kunne tilegne seg kunnskap om virkeligheten. Det vil aldri være en felles forståelse av virkeligheten. Den tette sammenhengen mellom oppfatning av virkeligheten og metode gjør at det er viktig å være bevisst på rammene for ontologi og epistemologi (Jacobsen, 2021). Holme og Solvang (1996, s.15) skriver at alle midler du tar i bruk for å fremme målet om å løse problemer på er metode. For at den derimot skal kunne brukes til samfunnsvitenskapelig forsknings- og utviklingsarbeid må metoden oppfylle noen grunnkrav. De kravene er:

- At en har samsvar med den virkeligheten som blir undersøkt
- Det må være en systematisk utvelging av data
- Så godt det lar seg gjøre skal en ha en nøyaktig bruk av data
- Resultatene må presenteres slik at de kan kontrolleres, etterprøves og kritiseres
- Resultatene må åpne opp for nye erkjennelser av de samfunnsforholdene en står ovenfor. Slik kan det gi grunnlag for videre forskning og utvikling.

Disse kravene er ikke alltid like opplagte, og kan by på problematikk. For eksempel kan den sosiale virkeligheten oppfattes ulikt av ulike personer, og det kan derfor bli vanskelig å gi et entydig svar (Holme & Solvang, 1996). Det finnes likevel to tilnæringsmåter for metode, kvalitativ og kvantitativ. Valg av metode bør foregå på bakgrunn av hvilken form vi samler inn dataene våre, og med grunnlag i hva problemstillingen er.

4.1 Kvalitativ metode

Vi har valgt å ta i bruk kvalitativ metode til vårt forskningsprosjekt, fordi det vil kunne gi en dypere forståelse fra relevante informanter sitt synspunkt. Målet vårt er å få innblikk fra kvinner som arbeider som naturguide, og deres opplevelse av å være i yrket, slik at vi kan få en større forståelse for om det er eventuelle barrierer som gjør det vanskelig for kvinner å jobbe som naturguide.

En kvalitativ tilnærming blir brukt når virkeligheten er for kompleks til å kun bli redusert til tall, og at man da må samle inn informasjon i form av ord som åpner opp for mer nyanserikdom (Jacobsen, 2021). Holme og Solvang (1996) mener at kvalitativ metode har hovedsakelig som mål å skape forståelse, og kjennetegner en nærhet til datakilden. For kvantitativ metode kjennetegner det mer statistiske målemetoder og avstand til datakilden.

Marcussen (2014) i boken «Kjønnsmakt i idrett og friluftsliv» har gjort en undersøkelse om friluftsliv, arbeidsmarked og kjønnsfordeling som vi har skrevet om under valg av problemstilling og teoridelen. Han kan vise til statistikk, men skriver at det er behov for en analyse av kvalitativ karakter for å kunne avdekke eventuelle grunner eller barrierer som kan ekskludere kvinner eller menn fra å jobbe med friluftsliv. Vi har da valgt å fokusere på kvinner i yrket naturguide.

Det finnes flere teknikker i kvalitativ forskning, men med tematikken vi har, skal vi gjøre en undersøkelse der vi bruker *det individuelle, åpne intervju* som metode (Jacobsen, 2021). Det egner seg godt med en slik intervjuform, fordi fire informantene kan ha forskjellige svar som må utdypes på forskjellige måter. Det legges få begrensinger til hva intervjueren kan spørre om utenom de forberedte spørsmålene under intervjuet. Altså kan vi stille oppfølgingsspørsmål til de opprinnelige spørsmålene. Vi vil også bruke lydopptaker under intervjuene og deretter transkribere i ettertid før vi skal analysere og drøfte tematikken. Ved å bruke denne intervjuformen mener vi at vi vil få mer detaljert informasjon angående vårt tema.

Det passer bra å ha et åpent og individuelt intervju, fordi det er få enheter som skal undersøkes. Slike intervju kan være tidkrevende å foreta, men siden vi har fire objekt vil det være oppnåelig. Vi er også interessert i hva det enkelte individ sier, fordi det vil få frem den

enkelte sine holdninger og oppfatninger uten at det blir tatt hensyn til den sosiale sammenhengen. Til sist er vi opptatt av hvordan den enkelte fortolker og legger sin mening i tematikken vi har. Da kan vi få fram hver sin individuelle oppfatning av spørsmålene, og vi kan få en flyt i samtalen.

4.2 Utvalg

Kravene våre var at det skulle være kvinner med ulik alder som jobber eller har jobbet innen yrket naturguide. Det var også ønskelig med kvinner fra ulike deler av landet, og i forskjellige deler av friluftslivet, slik at vi kan høre historier og erfaringer fra forskjellige perspektiv.

Intervjuobjektene våre er fire kvinner i en alder mellom 26 og 40 hvor en jobber som Tindevegleder, en som friluftslivslærer på universitetsnivå med tidligere erfaring som arktisk guide, en arktisk guide og en som ekspedisjonsguide. Naturguiden arbeider innen forskjellige typer friluftsliv, og vi føler at vi har fått med ulike deler av yrket. Ved å ha en spredt aldersgruppe kan vi få mer innblikk i forskjellige faser av livet og ulike erfaringer med yrket.

Det ville vært ønskelig fra vår side å intervju flere personer, men tiden ble en begrensende faktor for oss. Flere intervjuobjekt ville sannsynligvis gitt et dypere innblikk i de spørsmålene vi hadde, men vi føler at vi likevel fikk respondenter med god kvalitet som gav oss nok til å gi oss mer forståelse for problemstillingen vår.

Av hensyn til anonymitet av de som har stilt til intervju har vi funnet ut at noen tilhører såpass små miljøer at det kan være enkelt å identifisere personene, derfor er det noe informasjon som må holdes tilbake eller forenkles. Likevel er det noe som kan være nyttig for drøftingen sin del. Alle kvinnene har jobbet som naturguide, noen av de jobber per dags dato, mens noen har tidligere erfaring som guide. I tillegg har de jobbet tilnærmet fulltid som naturguide, men likevel hatt andre ekstrajobber som er mer forutsigbare av ulike grunner.

Vi skal nå gi en kort skildring av de fire kvinnene vi har intervjuet:

“Marie”

37 år og jobber som tindevegleder. Hun har også en annen jobb innen helsesektoren som hun kombinerer guidingen med. Hun har samboer og et barn, i tillegg til at hun er gravid.

“Hanne”

40 år og jobbet som arktisk guide på Svalbard tidligere, men har også jobbet innen friluftsliv med høyere utdanning, blant annet i Finnmark. Hun har derfor erfaring fra yrket som naturguide, i tillegg til den litt mer «trygge» delen av yrket innen friluftsliv som gir en fast inntekt. Hun er gift og har to små barn.

“Tone”

26 år og jobber som arktisk guide på Svalbard, men har også guidet i Antarktis. Hun har gjennomført årsstudiet «Arktisk Naturguide» som gir relevant kunnskap for å guide i arktiske strøk, og gir sertifiseringen «Svalbardguide». Hun har ingen barn og er singel.

“Kari”

28 år og bor i Vestfold og Telemark. Hun jobber som ekspedisjonsguide og reiser mye. Hun er selvstendig næringsdrivende og guider grupper blant annet i Canada, Alaska, Finnmarksvidda og Grønland. Hun har ingen yrkesrettet utdanning eller sertifisering, men har mye erfaring på den delen av friluftslivet hun jobber med. Kari har samboer, men ikke barn.

4.3 Gjennomførelse av intervju

Alle fire intervju foregikk via videosamtale. Dette var hovedsakelig på grunn av geografisk distanse. Vi hadde intervjuobjekter bosatt mellom Sør-Norge og Svalbard, som gjorde det utfordrende med fysiske intervju. Likevel kunne vi se personene og til dels lese kroppsspråk.

Vi fordelte intervjuene mellom oss slik at vi hadde to intervju hver. Dette var for å avlaste tidsbruken. Likevel hadde vi kommet fram til felles mål med intervjuet før vi begynte. Blant annet var vi opptatt av en avslappet stemning og rom for samtale.

4.4 Teknikker

Noen sentrale spørsmål om de ulike teknikkene i forhold til valg av metode kan være blant annet om vi skal ha en induktiv eller deduktiv tilnærming. Vi ser det som høvelig å bruke en deduktiv tilnærming, som vil si at vi går fra teori til empiri (Jacobsen, 2021). Da finner vi teori først, og empiri blir derfor styrt av teoretiske antakelser. Det krever at vi har en klar teori før vi starter med datainnsamling. I tillegg vil vi ha en mer individualistisk tilnærming, heller enn holistisk. Jacobsen (2021) skriver at det er hvert enkelt menneske som er den viktigste datakilden. For å få en forståelse for mer komplekse fenomener kan det bare forstås som summen av flere enkeltindivider sine meninger og handlinger. Den problemstillingen vi har valgt, vil vi si er ganske kompleks, og vi må på et dypere nivå for å finne svar.

4.5 Validitet og reliabilitet

I enhver undersøkelse er det viktig at empirien tilfredsstillende to krav (Jacobsen, 2021):

- Empirien må være gyldig og relevant (validitet).
- Empirien må være pålitelig og troverdig (reliabilitet).

Validitet vil si at empirien vår faktisk gir svar på de spørsmålene vi har stilt (Jacobsen, 2021). Vi har da intern validitet som handler om resultatene vi får fra empirien er gyldige for konklusjonen som vi trekker. Ekstern validitet går ut på at resultatene våre kan generaliseres slik at de også gjelder i andre sammenhenger, som for eksempel i andre yrker.

Validiteten i oppgaven bærer preg av at det er en sammenheng mellom innsamling av data, struktur og innhold i oppgaven. Vår empiriske data ble holdt opp mot temaet og problemstillingen, i tillegg til at det ble diskutert i sammenheng med relevant teori.

Reliabilitet går ut på om vi kan stole på undersøkelsen (Jacobsen, 2021). Undersøkelsen må vekke tillit og bli gjennomført på en troverdig måte. Vi må spørre oss selv om vi ville fått samme svar om undersøkelsen hadde blitt gjennomført på nytt.

Det som er viktig med en forskningsprosess er ikke at den skal være plettfri og uten feil og svakheter, men man må kunne gjøre rede for dem. Vi har stilt kritiske spørsmål til valg vi gjør, og hvilke konsekvenser vi får fra valgene under hver av fasene i den kvalitative metoden. Det styrker vår reliabilitet. Under innsamling av data har vi brukt video- og lydopptak for å kunne gjengi ordrett til transkriberingen. Analyse og fremvisning av empirien ble gjennomført med fokus på objektivitet i samsvar med de sanne forhold.

Dataene våre kommer fra førstehåndskilder, fordi vi er interessert i disse respondentene sine yrkeserfaringer, og det kan vise til mindre grad av at informasjonen vrís og farges (Jacobsen, 2021). Tematikken vi går inn på omhandler alt fra barndommen og frem til nå. Det vil si at det er mange år som respondentene skal huske tilbake til. Det kan være vanskelig å huske alt til minste detalj, og derfor kan vi ikke forvente at vi nødvendigvis har fått all detaljert hukommelse fra respondentene, spesielt ikke fra barndommen. Vi er likevel mest opptatt av å gå på detaljnivå på det de opplever nå, så det er ikke like viktig å huske små detaljer fra barndommen, men heller det store bildet.

De vi har studert er fire personer som er uavhengige av hverandre og uten nært kjennskap til hverandre. Vi kan da anse det som en validitet av det vi studerer, blant annet fordi det blir vanskelig for respondentene å påvirke hverandre.

Fordeler med kvalitative data er blant annet at det gir åpenhet, nærhet og relevans (Jacobsen, 2021). Vi skal møte den intervjuede via videosamtaler, siden respondentene bor spredt rundt i landet. Det kan gjøre det delvis utfordrende å gå inn i en naturlig relasjon med de som blir undersøkt, men det vil være bedre enn telefonsamtale. Vi får åpenhet ved at vi har en intervjuguide, men kan stille oppfølgingsspørsmål. Det kan også gi høy relevans.

Ulemper med kvalitative data er at det kan gi generaliseringsproblemer (Jacobsen, 2021). Det er et fåtall av personer som blir undersøkt, og vi kan stille spørsmål til om respondentene våre er representative for flere enn seg selv. Målet vårt er likevel ikke å få en konkret fasit på problemstillingen, men få en bedre forståelse for hvorfor det er færre kvinner i yrket som naturguide.

Metodedelen hadde som mål å gi oversikt over arbeidsprosessen, som vil gi leserne våre et innblikk i hvordan vi har jobbet systematisk med prosessen.

5.0 Resultat og diskusjon

Vi vil i denne delen diskutere og analysere resultatene fra intervjuene opp mot teorien. For å på best mulig måte diskutere teori mot funn på en strukturert måte, vil vi systematisk gå igjennom de fire temaene som ble introdusert innledningsvis:

- Oppvekst – Hadde natur og friluftsliv i barndommen noe å si for valg av yrkesretning, og var det rollemodeller å se opp til?
- Fritid – Hvordan forklarer de sin bruk av fritid og hvordan opplever de den?
- Yrkeserfaringer – Hvordan forklarer de fordeler og ulemper med yrket naturguide?
- Kjønnforskjeller – Er det opplevde kjønnforskjeller blant intervjuobjektene våre som kan være relevante?

Første tema vi skal ta for oss er oppvekst og rollemodeller. Har det hatt noe å si for valg av karriere, og har informantene våre noenlunde lik oppvekst, eller har de helt ulike utgangspunkt? Vi er også nysgjerrige på om det var motstand fra venner og familie, og om det gjorde det vanskeligere å bli naturguide. Neste tema handler om fritid og hvordan de bruker sin fritid. Det kan også skli inn i fordeler og ulemper med yrket, men vi er interessert i å se om og hvordan fritiden oppleves annerledes når man har familie og barn, sammenlignet det å ikke kombinere yrket med barn. Deretter skal vi ta for oss yrkeserfaringer og hvordan de forklarer fordeler og ulemper med det å være naturguide. Er det noen utfordringer med yrket som kan relateres til det å være kvinne?

5.1 Oppvekst

Litteraturen viser til rollefordeling basert på kjønn fra tidlig alder, hvor jenter bruker mindre tid ute enn gutter (Cherney & London, 2006). En konsekvens av dette kan være at flere menn enn kvinner velger yrker som innebærer å være leder ute (Allin og West, 2013). I den

sammenheng spurte vi intervjuobjektene om det å være ute var en stor del av oppveksten deres:

- Kari (28): *“Ja for så vidt. Jeg er oppvokst på gård, så da har man jo drevet på med dyr osv. Også var vi som regel ute i skogen, ved bekken, eller et vann og lekte. Hver helg reiste vi til fjells, vi reiste aldri til syden eller noe sånt.”*
- Tone (26): *“Ja, det var jo egentlig det. Vi hadde sommerhus ute på en øy. Så det her med å være ute og i båt, og jeg red på hest når jeg var liten, så jeg var jo liksom mye ute, men aldri sovet i telt. Jeg var jo på fjellturer, men ikke på den her norske måten da. Vi pakket nå god mat, altså mat har vært alt, so tok vi båten ut til hytten også var vi nå bare der og hogde ved og reiste på båtturer. Ute har jeg vært, men ikke på denne måten.”*
- Marie (37): *“Ja, det har det. Absolutt.”*
- Hanne (40): *“Mhm masse, egentlig hver helg. Vokste opp med tradisjonelt friluftsliv, pulktur, fjellski og alt det der. Hadde en bestefar som drev mye med jakt og var med der.”*

Selv om litteraturen viser at jenter ofte bruker mer tid inne enn gutter i barndommen, gjelder ikke dette for noen av intervjuobjektene. De kunne også fortelle at de på ingen måte hadde blitt forskjellsbehandlet i familien, da de var like mye ute som sine søstre og brødre. Det er interessant å se at det å være ute, og å dra på tur, var en stor del av oppveksten til alle kvinnene, og at de alle i voksen alder jobber med en form for naturguiding. Vi lurte derfor på om de selv mente at dette var grunnen til at de valgte nettopp denne yrkesretningen. Det var de alle sikre på at var hovedårsaken. Hanne (40) svarte:

- *“Ja jeg tror det. Jeg er helt sikker på det. Jeg trodde ikke det når jeg var yngre, men nå når jeg ser tilbake på det, jeg ser det at de orket å kaste skiutstyret til alle fire ungene på gulvet hver lørdag og sa sånn hallo folkens nå drar vi på tur. Mor sto og smurte matpakke, de tok oss med i skianlegget, de tok oss med på tur ...”*

Det er ikke merkelig å drive med noe man liker og interesserer seg for. Det er ikke uvanlig at de som vokser opp med musikk og instrumenter har et ønske om å bli musiker, eller at de som spiller fotball ønsker å bli den neste Cristiano Ronaldo. Tidligere har det vært større fokus på at en burde ta en trygg utdanning med god lønn. I dagens samfunn er det vanligere og mer akseptabelt å følge interesser og drømmer, framfor å prioritere trygghet og god økonomi. I tillegg har vi gjerne større frihet og mer penger. Det er ikke utenkelig at dette kan være noen av årsakene til at flere generelt i dag arbeider som naturguide. Nettopp fordi det er flere muligheter og fordi de elsker å være ute, ikke fordi det gir gode penger. Det er flest hverdager i løpet av livet og det er opp til hver og enkelt hva man velger å bruke de til, det har i hvert fall disse kvinnene gjort.

5.1.a Mangel på kvinnelige rollemodeller

Teorien viser til et flertall mannlige friluftlivsskikkelser som har fått sin plass i norsk historie. Roald Amundsen, Helge Ingstad og Fridtjof Nansen er noen som er verdt å nevne. Pedersen mener (1999) at bruken av mannlige helteskikkelser er et uttrykk for at mannlig identitet fortsatt står sentralt i friluftslivet. Siden Pedersens litteratur ble publisert i 1999, har mange kvinner tatt sin plass som “eventyrjenter”. Det er klart at noe har skjedd de siste 10-15 årene. Unge jenter vokser opp i dag med mange kvinnelige forbilder.

Av respondentene var det kun Kari som nevnte at hun ble inspirert av en annen kvinne innen friluftslivet, hele Norges Cecilie Skog. Det er verdt å nevne at denne respondenten, er en av de yngre kvinnene, som har hatt større tilgjengelighet til forbilder:

- Kari (28): *“Nei egentlig ikke. Men boka til Cecilie Skog introduserte meg til at det går an å leve et sånt liv, men jeg har aldri prøvd å kopiere en annen sin livsstil eller noe.”*

Ingen av kvinnene søkte heller et forbilde, da de i oppveksten ikke hadde ambisjon om å arbeide ute. Vi stiller spørsmål ved om det kan ha sammenheng med mangel på kvinnelige forbilder at de ikke ønsker et slikt yrke. Ved at kvinner har fått mindre plass i friluftlivshistorien, får man heller ikke synliggjort kvinner som rollemodeller for andre framtidige kvinnelige friluftslivsansikt. Vi spurte respondentene våre om de hadde noen forbilder i oppveksten:

- Marie (37): *“Nei, jeg har egentlig ikke noe, for jeg var ikke i den tanken da på en måte. Tenkte ikke så my på hva jeg skulle bli, så det var på en måte bare noe vi drev med.”*
- Tone (26): *“... jeg svarte jo tidligere om jeg hadde et forbilde i oppveksten, og det finnes jo ingen forbilder. Det blir jo sånn at alle vi er jo pionerer, ettersom vi ikke hadde noen å se opp til som hadde kunnet være oss. For det å være noen andre sin helt er jo vanskelig å relatere til om en ikke har hatt det selv.”*
- Kari (28): *“... For hadde kvinner blitt representerte i friluftslivshistorien så hadde det jo vært noen som allerede hadde banet vei for oss, og når man må bane vei selv så er det jo plutselig vanskeligere. Da må man også stå på egne ben og kjempe seg frem.”*
- Hanne (40): *“... Men altså i oppveksten, ja mamma var jo ganske rå da, hun var masse på tur. Jeg hadde jo en mor som dro meg med ut på tur. Også kjørte jeg snowboard, og det var få kvinner, nesten bare menn. Hadde nesten bare mannlige forbilder.”*

Som tidligere nevnt kan man stille spørsmål til hvorfor ikke Eva Nansen og Liv Heyerdahl ble løftet fram i friluftslivshistorien. Deres æra var dog for mange tiår tilbake, i en tid hvor samfunnets struktur og kvinners rettigheter på mange måter var annerledes. Gjennom mange år med kvinnekamp, har likestilling fått større plass, en viktig bidragsfaktor til kvinner som tar sin plass på ulike arenaer i samfunnet. Vi kan se på intervjuene med våre respondenter, at de ikke hadde noen kvinner å se opp til i sin oppvekst, sett bort ifra familie.

Ved å løfte frem mannlige helteskikkelser lager man en mal på hvordan man forventer at en naturguide skal være. Det er ikke sikkert at det ligger bevisst i oss, men at vi blir påvirket av omgivelsene, som igjen skaper forventninger. En kan derfor argumentere for at kvinners manglende tilstedeværelse i friluftslivshistorien bidrar til å holde kjønnsrollene ved like, samtidig som det er vanskelig å kun se på kvinnen alene, da kvinnerollen og mansrollen er uavhengige av hverandre. Likevel ser vi en tendens, etter å ha lest teori og gjennomført intervju, at kvinner har færre friluftslivsforbilder å relatere seg til enn det menn har. Det kan ha en negativ konsekvens for videre utøving av friluftslivet og tanken på at det er en yrkesretning for begge kjønn.

Mye av litteraturen som er å finne på dette feltet er fra 1999, og det er mye som har utviklet seg siden da. Blant annet har flere og flere kvinnelige rollemodeller dukket opp de siste årene, og de som vokser opp i dag har et helt spekter av kvinner å se opp til. Nå når sosiale media er blitt en naturlig del av hverdagen vår kan vi følge utallige inspirerende kvinner som utøver friluftslivet og jobber innenfor den retningen. Et godt eksempel på en stor profil er Tonje Blomseth, med sine 79 000 følgere på den sosiale plattformen Instagram. Vi har en ny generasjon som vokser opp, som kanskje ikke kjenner seg igjen i mangelen på rollemodeller, men heller blir inspirert av de ulike kvinnene som viser vei.

- Hanne (40): *“Så det har jeg tenkt på, det var kanskje litt få rollemodeller da. Det var veldig få folk å se opp til, slik at i dag, jeg tenker at det der endrer seg kjempe mye.”*

5.2 Fritid

Fra informantene våre sine yrkeserfaringer og tidligere undersøkelser fra blant annet Vegard Vereide (2008), har vi sett at det finnes flere utfordringer og gleder knyttet til yrket. Noe som kommer tydelig frem på både intervju og teori, er at fritid og jobb raskt kan flyte inn i hverandre. Vi spurte intervjuobjektene om de planlegger fritiden sin nøye, hvordan og hvorfor:

- Tone (26): *“Ja, for det føles som jeg må gjøre mest mulig ut av den. Jeg har ofte så mye jeg vil rekke på fridagene, at jeg blir jo nesten mer sliten av å ha fri.”*
- Kari (28): *“Nei, det går liksom litt hånd i hånd det med jobbing og fritid. Det er sånn at det jeg jobber med, gjør jeg like så godt på fritiden.”*

To av informantene våre har familie med barn og samboer. De forklarer fritiden på en litt annerledes måte:

- Hanne (40): *“Nå er jeg jo gravid og sitter med et barn, så nå føler jeg ikke at livet mitt er representativt for det det var. Nå er jeg jo veldig mye mer interessert i fritid enn jeg var før. Før jeg fikk det første barnet mitt så gikk jo fritid og jobb helt sånn hånd i hånd. Jeg skilte veldig lite mellom det ...”*
- Marie (37): *“Ja, det er sånn ukjent for meg, nei nå er det ikke noe, det føler jeg ikke. Føler ikke at jeg har noe fritid.”*

Vi ser en tendens til at fritid og jobb går hånd i hånd i flere tilfeller. I tillegg har barn og familieliv tatt mer over fritiden, slik at det er lite tid til andre interesser. Flere av disse

kvinnene lever eller har levd en hektisk hverdag som naturguide, med en gråsoner mellom fritid og jobb. For mange er dette krevende på sikt, og tiden strekker ikke til.

Hanne (40):

- *“Det er litt lite «oss to», for vi har små barn. Vi bor jo uten familie i byen, så vi har ingen barnevakt her oppe nå, så det er jeg veldig spent på når ungene blir eldre, hvordan det blir, jeg er og veldig spent på om jeg kommer tilbake til den ute- jobben.”*
- *“Jeg ser at det livet jeg hadde frem til jeg fikk barn med den friluftslivsjobben, ... jeg var singel, og jeg var gira og jeg hadde tid og sånt, men det er jo ingen familiekvinn som kunne ha hatt den jobben som jeg hadde i ti år.”*

Når man får barn ser vi at bruken av fritiden endrer seg, den blir prioritert til å handle om familien ovenfor egne interesser. Det henger også sammen med utfordringer knyttet til å holde seg fysisk og teknisk relevant for jobben som naturguide, siden fritiden i større grad handler om å være mor.

Fritiden går igjen i flere av aspektene ved utfordringer knyttet til yrket, og flere ser for seg å måtte endre på livsstilen om de eventuelt velger å skaffe seg familie. Informantene våre som allerede har barn, har måttet endre på livsstilen sin. Marie tar for eksempel oppdrag som ikke krever reising, slik at fritiden er mer forutsigbar enn tidligere. Det er også viktig å bemerke seg at naturguideyrket ikke er det eneste yrket som er utfordrende i kombinasjon med små barn. De fleste må omprioritere på hverdagen når de etablerer familie.

Våre to yngre informanter ser for seg å endre litt på hvor mye tid de bruker på guiding. Begge ser for seg at de etter hvert blir sittende litt bak kulissene og organiserer turer, men gjerne i kombinasjon med å ta noe turer selv:

- Tone (26) *“... Jeg kommer nok til å kombinere et kontorliv for å ha mer tid hjemme og om jeg får en familie, men å slutte å guide kommer jeg nok ikke til å gjøre på en*

stund. Men etter hvert da, når jeg blir 55-60 år da legger jeg det kanskje på hyllen, eller bare tar de fineste turene.”

- Kari (28): *“... det er vel dette jeg kommer til å gjøre så lenge det ikke kommer en ny pandemi. Skal det være pandemi annethvert år, så tror jeg det blir vanskelig å leve av det. Men det blir nok guiding i forskjellige former, litt med hund, også en tur over Grønland, så kanskje jeg vil leie inn andre guider til turene mine osv.”*

Tanken om å havne litt mer bak i kulissene handler ikke kun om fritid, men henger sammen med hele bildet av å jobbe som fulltids naturguide. Flere ser det kanskje som mer levelig å ha en kombinasjon av guiding og kontorjobb, fordi man da har noe mer forutsigbarhet og “vanlige” arbeidstider å forholde seg til.

Det at fritiden går hånd i hånd med jobb, og at bruken av fritid blir prioritert annerledes når man får barn kan være barrierer som hindrer kvinner fra å jobbe som naturguide. Likevel opplever informantene til Vegard Vereide (2008) i hans undersøkelse om mannlige friluftslivsveiledere mange av de samme utfordringene. Informantene sine samboere i Vereide (2008) sin undersøkelse har også lagt til rette for mannen sitt ønske av fritidsbruken, og heller tatt mer ansvar hjemme slik at mannen kan bruke tid ute. Det viser at det fortsatt finnes typiske kjønnsroller i et forhold, men at det er ønskelig fra begge sin side. Mangelen på fritid kan sees på som en barriere som hindrer kvinner fra å fortsette å jobbe som naturguide, fordi tiden rett og slett ikke strekker til og ønsket om å være mer hjemme står sterkt, noe som er vanskelig å kombinere om man jobber som naturguide på heltid.

5.3 Yrkeserfaringer fra fire kvinnelige naturguider

Våre fire informanter kommer fra ulike deler av yrket, i tillegg til at de er spredd rundt i landet, og alderen er ulik. Vi ser at det er ulike opplevelser fra yrket, og vi skal gi en forklaring på hvilke utfordringer informantene våre kjenner på etter å ha arbeidet som naturguide.

5.3.a utfordringer knyttet til yrket

Som tidligere skrevet i teoridelen har yrket naturguide både positive og negative sider. Vereide (2008) trekker blant annet frem at noen utfordringer med yrket er «gråsonefritid» og at ikke tiden strekker til, for eksempel om man skal kombinere fritid, familieliv og jobb. Vi kan se samme tendens til utfordringer med våre respondenter, at de blant annet kunne tenkt seg å jobbe i en mindre stilling, men med høyere lønn. Våre to respondenter med familie trekker frem at yrket ikke er forenlig med små barn, blant annet fordi tiden ikke strekker til og at det da blir vanskeligere å holde seg relevant til arbeidet.

Det trekker også Vereide (2008) frem, at man må bruke tid på å tilegne seg ny kunnskap, i tillegg til å holde fysikken ved like. Det krever en viss jobb på fritiden også. Respondentene med barn trekker også frem at reising med tanke på jobben er uaktuelt, og at det kun blir tatt oppdrag som er i hjemtraktene. Det gir igjen mindre spennende utfordringer i lengden, men de har funnet seg til rette med at det blir sånn for en periode.

Marie (37):

- *“Før så reiste jeg jo hele tiden, fulgte sesongene ikke sant, og jobbet i forskjellige land og var masse borte, mens nå så blir det, jeg sier egentlig nei til alt som ikke er her, egentlig.”*
- *“... hvis man skal liksom gjøre den herre guidingen til endte potens liksom så er det klart at det å reise ut til masse områder og liksom rocke den verden er på en måte, nå er det en helt annen situasjon liksom. Og det føles helt greit fordi man står på i det, og føles helt riktig.”*

5.3.b Forbedringer av yrket kan gjøre det lettere å holde ut

Vi spurte respondentene våre hvilke endringer de ser for seg for fremtiden av yrket. Flere av de svarte at det er ønskelig med krav til ulike sertifiseringer, noe som vil resultere i en profesjonalisering av yrket. Det kan igjen føre til høyere lønn, mer forutsigbarhet og faste jobber.

- Tone (26): *“Jeg tror at de endringene som skal til er at det blir høyere lønn, som gjør at man kan ta lengre friperioder for å rehabilitere kroppen. Jeg tror at jeg heller ville jobbet en turnus på 4+3, liksom jobbe 80% men med høyere lønn. Da tror jeg at jeg orker mer.”*

I tillegg vil det være en forsikring for gjestene som er med på tur at guiden har dokumentert erfaring innen feltet. Som vi skrev i teoridelen om naturguiden, kan profesjonaliseringen av yrket og opplevelsen til gjestene skades ved at enkelte ikke har rikelig kompetanse eller riktig sertifisering. Det vil likevel ikke si automatisk at en person med mye erfaring, men uten sertifisering, vil være en dårlig skikket guide. Det vi mener, er om en har sertifisering så sikrer vi at uerfarne trer inn i rollen som guide og mulig skaper farlige situasjoner for seg selv og gjestene. Om man oppnår høyere lønn for arbeidsmengden, mer forutsigbarhet og faste jobber vil det kunne føre til at det å være naturguide blir mye mer lukrativt, i tillegg til at det gjør det enklere å kombinere med for eksempel et familieliv. Marcussen (2014) skriver også at han tror vanskeligheten med å kombinere yrket med spesielt små barn, kan hindre flere i å tre inn i yrket, men det kan også tvinge mange til å gi seg som naturguide.

5.3.c Er fysikken til kvinner en barriere?

Vi har også sett på biologiske ulikheter mellom menn og kvinner. Forskjellene er mange, og kjønnsforskningen diskuterer hvor mye biologien har å si. Rent biologisk er det forskjell på kvinner og menn. Naturguideyrket er ofte en fysisk krevende jobb og en må uavhengig av kjønn beherske sitt fagfelt og være i den fysiske formen som kreves.

Fysisk form er en ferskvare som må jobbes med og opprettholdes. Man må trene på bratte bakker, klatring, padling eller på å dra tung pulk. Kvinner og menn har ulike forutsetninger for fysiske prestasjoner, da kvinner i gjennomsnitt er mindre og svakere enn menn. Dette er likevel utgangspunktet. Enhver kropp kan trenes opp og håndtere de ulike fysiske utfordringene, men menn har et bedre utgangspunkt. Lagestad (2006) viste til flere studier der kvinner gjennomsnittlig er svakere enn menn på blant annet styrke og utholdenhet, men

at kvinner kan ha en bedre evne til å holde ut over lengre tid. Mye fordi kroppen til en kvinne i gjennomsnitt er mindre, og derav mindre anstrengelse over tid. På maksimal styrke og oksygenopptak var det en klar forskjell der utgangspunktet til menn er betraktelig bedre.

Du trenger ikke være verdensmester i markløft for å ta med en gruppe ut og gi dem en god opplevelse på tur, men man må ha de fysiske forutsetningene som forventes av den aktiviteten og det nivået du skal guide i. Der kan kvinner og menn gjøre en like god jobb, men kvinner er kanskje mer avhengig av å opprettholde sin fysiske form noe mer.

Vi spurte intervjuobjektene våre om de tror det finnes noen barrierer eller grunner som gjør det vanskelig for kvinner å jobbe med friluftslivet. Kari (28) er ekspedisjonsguide og har mange lange turer i isødet bak seg. Til spørsmålet vårt svarte hun:

- *“I mange tilfeller er det fysikken kanskje. Du har en pulk på 80kg som du skal dra på, så har du en del sånn kritisk utstyr som man bør ha, så da blir det kanskje 100 kg da. Også blir det jo kanskje sånn at det er guiden som er den sterke, ikke i alle tilfeller, så da blir det litt fellesutstyr. Det kan jo kanskje være litt vanskelig for jenter på 50 kg, at en ikke klarer det sånn fysisk. Så er det jo det psykiske, at en har troen på seg selv. Det psykiske er jo det viktigste av alt egentlig.”*

Vår andre respondent Tone (26) svarte:

- *“Jeg tenker generelt at kvinner er svakere, og det høres kanskje sykt ut at jeg sier det, men vi er jo det. Vi er jo ikke bygd på samme måten som en mann. Det er nok det som gjør det vanskelig.”*

5.3.d Svangerskap og morsrolle

Etter man har fått barn, kan ting endre seg. Kroppen kan fremdeles trenes opp etter svangerskap og fødsel, men det å finne tiden kan være problematisk. Gjennom permisjon og amming er kvinnen i større grad enn mannen knyttet til barnet. I etterkant, er det fremdeles oftere å se at kvinnen har hovedansvar selv om det ikke er et krav. Kvinner må derfor i større grad tilpasse arbeidslivet og hverdagen, men det er ikke nødvendigvis et krav fra samfunnet og samboer. Dette kan også gjelde for den mannlige naturguide, at han ønsker å tilpasse hverdagen og ikke ønsker å reise like mye lengre. Men vi tror at ved yrker der man generelt er mye borte, kan denne tilpasningen være ekstra utfordrende. To av våre respondenter har små barn og erfaring med å kombinere naturguiding og familieliv.

- Hanne (40): *“Vi visste jo at dette livet var uroforenlig med barn.”*

Noe som også kom fram fra respondentene med små barn var at ønsket for å reise rundt å arbeide ikke var like stort lenger.

- Marie (37): *“Ja, så det er jo familie, og særlig tror jeg for damer da, det blir liksom en litt annen ballgame å være gravid å drive med det her. Sammenlignet med en mann som har en gravid kone hjemme. Det er på en måte to forskjellige ting. Og hva det gjør med kroppen da. Ikke sant, det å ha flere år av livet hvor du enten er gravid eller i barselpermisjon, på en måte langt nær er i en optimal fysisk situasjon for deg selv da...”*

Vereide (2008) får til svar fra sine informanter at det er krevende å være bortreist fra samboer og små barn i sammenheng med jobb. Far vil også kjenne på savnet, og kanskje justere antall reisedøgn i året. Samboerne til informantene som Vereide (2008) har intervjuet, sier at de velger å la far prioritere sin jobb som friluftslivsvegleder, og de har et

ønske om at han skal utøve det. Vi ser også fra våre intervju og Vereide (2008) sine funn at kvinnene ofte velger å være mer hjemme og ta mer ansvar på den fronten, i alle fall for en periode. Likevel sier kvinnene at de ønsker det selv, spesielt i småbarnsperioden. At mødre ønsker å være mer hjemme med barna og ikke ønsker å reise kan sees på som en barriere som gjør at kvinner ikke er like mye representerte som naturguide, men det er som oftest ønskelig fra kvinnen sin side.

Det er i tillegg krevende å vedlikeholde sin fysiske form i svangerskapet og etter svangerskapet. Marie beskriver at det å være gravid eller i barselpermisjon er på langt nær en optimal fysisk situasjon å være i som naturguide. Under svangerskapet er kroppen i stor forandring, og etterpå skal kroppen gradvis bli mer som seg selv igjen. Det er klart at det er en påkjenning, og er barriere som kan ekskludere kvinner fra å jobbe som naturguide. Spesielt om du er frilanser og er avhengig av hvert individuelle oppdrag for å kunne fakturere.

5.4 Opplevde kjønnsforskjeller

Vi ønsket å vite om respondentene i yrkessammenheng hadde opplevd å bli behandlet annerledes på grunn av sitt kjønn. Tone (26) kommer med en yrkeserfaring fra Svalbard:

- *“Jeg kan ta det ene eksempelet mitt. Vi hadde stor øvelse, og vi hadde kommet til skadestedet og jeg var innsatsleder. Så driver vi med førstehjelp og får en oversikt over situasjonen. Setter opp nødtelt, og ringer sysselmesteren, så da kommer politi og politiet blir da innsatsleder. Han som kommer, i stedet for å bli med i øvelsen og ta en avlevering, så begynner han å lære meg hva jeg skal gjøre. Så jeg tenkte “jeg har stått her i 45 minutter, jeg har peiling. Du må bare høre på meg og få avlevering sånn at du kan bli innsatsleder”. Det går såpass langt at de som står som observatører ser at jeg blir skikkelig frustrert over at han ikke tar meg seriøst, og at han ikke lar meg fortelle at jeg har en person som trenger hjelp, helikopteret er i luften, så jeg tenkte at det var på tide å få ned helikopteret og få inn denne pasienten, men han står heller*

og spør meg om helt unødvendige ting. Jeg er ganske overbevist over at den måten han behandlet meg på hadde han ikke gjort med en mann i femtiårene. For det han gjør er at han legger armen rundt meg og stiller seg sånn at han ser ned på meg og sier "det her skal nok gå bra skal du se". Det hadde han aldri gjort med "Roger 55 år". Men jeg tok han til sides direkte etter øvelsen og fortalte at sånn oppførsel aksepterer jeg ikke."

Som du kan lese i historien hadde du mest sannsynlig ikke tenkt at en slik behandling av "Roger 55 år" hadde vært normalt, og det heller ikke bør være det for "Tone 26 år". Det som er interessant var at en av de "eldre" respondentene fortalte at hun har lært seg å unngå slike situasjoner hvor hun kan bli stilt til veggs på bakgrunn av kjønn:

Marie (37):

- *"... og på den måten så leser jeg situasjoner og er flink til å håndtere de hvis jeg skal si det selv da. Jeg har øvd meg veldig mye på det i mange år. Og det gjør at ikke jeg møter så mye sånt nå. Fordi det handler om hvordan jeg fronter meg selv og hvordan jeg møter andre, hvordan jeg tar ting før det kommer, og hele tiden justerer inn, ikke sant."*
- *«... Så jeg vil egentlig si at jeg har aldri vært i noen situasjoner hvor jeg har følt at min integritet på en måte har vært verre fordi jeg har vært dame, eller folk ikke tror jeg kan og alt det der ..."*

Marie har lært seg å unngå situasjoner hvor man kan bli stilt spørsmål til, og det mener hun kommer fra hennes tidligere jobberfaring fra et annet lederyrke og hennes personlighet. For

har måten du utstråler på noe å si for hvor kompetent du blir sett på? Vi kan se for oss at en person som fremstår som trygg i seg selv, raskt kan bli oppfattet som en som har peiling.

Kari har mye erfaring fra lange ekspedisjonsturer, og har også kjent på fordommer knyttet til kjønn.

- Kari (28): *“... Jeg hadde jo også en deltaker som hatet meg fra første stund fordi jeg var ung og blond. Det er ofte sånn at folk heier på deg så lenge du ikke går forbi dem, og folk unner deg ikke noe godt om du blir flinkere enn andre. Det kan man nok se i andre yrker også. Og er du en mann på 50 år, og det kommer en jente og trekker begge pulkene hans, også til slutt så må han sitte i pulken selv, så føler han seg kanskje forbigått.”*

Hun har altså valgt å bruke fordommene som en drivkraft til å ville klare enda mer. Hun sier hun bruker det som bensin på bålet, og “gønner” på videre.

Hanne (40) husker fra sin guidekarriere på Svalbard at hun møtte på noen fordommer, slik som flere av informantene våre har opplevd.

- Hanne (40): *“... da kan jeg jo huske at jeg har hatt noen sånn enkeltstående opplevelser med gjester som jeg syns var idioter ikke sant, som ville utfordre meg på rifleskyting eller kjøre scooterkonkurranse, eller ville trykke meg ned fordi de ikke trodde jeg kunne det jeg skulle og sånt. Slik at jeg har en del enkeltepisoder, men tror og at det handler om at jeg var ganske ung.”*

Hun mener at det ikke kun var fordommer på grunn av kjønn, men også fordi hun var ung. Ifølge henne stod hun ikke til forventningene om å være en stor og sterk mann, og de typiske

turistene på «mann 50 år» hadde en helt annen tilnærming til livet enn Hanne. Selv om hun har kjent på fordommene sier hun at hun har vært en robust person gjennom det, men har forståelse for at andre kan kjenne mer på det å ikke stå til forventningene.

Flere av kvinnene har altså kjent på fordommer knyttet til kjønn og alder, men de har enten brukt det til sin fordel eller ikke latt det gå innover seg. Hvordan man håndterer å møte motstand oppleves ulikt fra person til person. Våre informanter oppleves som trygge og sterke personligheter, og det er en fordel i møte med fordommer. Hvordan en naturguide blir forventet å opptre handler mye om normer i samfunnet, og når det man ser ikke svarer til de normer man forventer, kan enkelte stille spørsmål til om naturguiden har de erfaringene som kreves. Solberg (2017) skriver om ulike normer og forventninger i samfunnet som definerer hva som er naturlig og akseptabelt for et kjønn, men som kan være helt unaturlig for det motsatte kjønn. Dette påvirker når folk ser på det som høvelig med maskulinitet og femininitet.

Vi har tidligere nevnt at en naturguide ofte blir sett på som mer «macho», dette nevner også Vereide (2008). Får gjestene tildelt en naturguide som er sett på som typisk feminin, kan dette krasje med de forventningene man ubevisst har laget seg om hvordan en naturguide «skal» se ut. Det er ofte i slike situasjoner man møter fordommer. Vi ser at flere av informantene ofte har møtt fordommer fra menn som er godt voksne, og dette kan henge sammen med umoderne normer og forventninger som tidligere var mer normalt.

Når slike fordommer holdes vedlike kan det gjøre det mindre attraktivt for kvinner å bli naturguide, men det kan også ha motsatt effekt der kvinner ønsker å motbevise fordommene.

6.0 Konklusjon

Oppgavens mål var å avdekke eventuelle årsaker og barrierer til hvorfor kvinner er i mindretall innen naturguiding. Ved bruk av individuelle og åpne intervju, har vi fått innsikt i fire kvinnelige naturguiders yrkeserfaringer.

Vi har i teoridelen blant annet sett på rollemodeller i friluftslivet, og hvordan den mannlige rollemodell blir framstilt. Der kan vi se en klar sammenheng med teori og vår innhenting av informasjon fra respondentene. Våre intervjuobjekt hadde lite eller ingen forhold til kvinnelige rollemodeller innenfor friluftslivet under oppveksten, og mener at fravær av kvinner i friluftslivshistorien har mye å si for andelen kvinner innenfor yrket. I tillegg peker teorien på at det maskuline blir trukket frem som et ideal i friluftslivet. Flere av kvinnene vi intervjuet mener at de er med på å bane vei for kvinner i friluftslivet, og de føler seg som en slags pioner i yrket.

Selv om det er flere utfordringer for kvinner, som blant annet å klare å komme tilbake til sin normale og forventede fysikk etter et svangerskap, eller forventninger til hvordan man skal opptre, er det flere utfordringer ved yrket generelt, uavhengig av kjønn. Dette kan gjøre det uoppnåelig for mange, eller at en forlater yrket tidlig. Det er et uforutsigbart yrke som krever at du reiser mye rundt. Du lever gjerne livet ditt i en ryggsekk og har ikke noe fast hjem. Man kan også kjenne på at fritid og jobb forsvinner inn i hverandre. Dette er punkt som også Vegard Vereide (2008) har kommet frem til i hans undersøkelse om mannlige friluftslivsledere. Vi kan derfor tro at det ikke er en kjønnsbasert utfordring, men heller en utfordring med yrket generelt.

Det som kan sees på som barrierer for at kvinner skal tre inn i yrket, eller holde ut en hel karriere, er tanken om et familieliv. Mange utfordringer gjelder for både mor og far, men mor velger ofte selv å være mer hjemme eller jobbe på tidspunkt som passer inn i hverdagen. Det kan være ulike årsaker til det, men vi kan se at det blant annet er på grunn av at det er mer komplisert for mor å reise bort eller jobbe på uvanlige tidspunkt, enn at far skal det. Det er da yrket sin art som gjør det utfordrende å kombinere med graviditet og familieliv, og mor velger ofte å prioritere annerledes, i alle fall for en stund.

Fravær av kvinner i friluftslivsrelaterte yrker kan nok dras paralleller mot andre yrker der kvinner er underrepresenterte. Vi er et samfunn i utvikling, og vi blir stadig mer inkluderende og tar mer hensyn. Selv om det føles ut som om denne utviklingen går sakte, har vi kommet lenger enn der vi var for bare ti år siden. De sosiale forskjellene på kvinner og menn er mindre enn det de var tidligere, men vi har fortsatt en vei å gå før normer og forventninger i samfunnet er endret.

6.1 Forslag til videre forskning

En stor del av forskningen vår har vært å undersøke ulikheter i erfaringer hos kvinnelige og mannlige naturguider. Fordi feltet er dominert av menn, kan det bety at kjønnene møter ulike utfordringer (Pedersen, 1999). For å på bedre måte undersøke disse forskjellene, ville det vært av betydning å inkludere ikke kun kvinners erfaringer, men også menns. Det kunne også vært av nytte og intervjuet gjester som har vært deltakende på guidede turer. Ved å få innsyn i ikke bare guidens erfaringer, opplevelser og tanker, men også gjestens, kan en i eventuelt større grad få svar på problemstillingen. Det bør også sees nærmere på hva som er kjønnsbaserte utfordringer og hva som er utfordringer med yrket uavhengig av kjønn.

8.0 Referanseliste

- Andersen, S. & Rolland, G. C. (2016). Naturguiding: Profesjonalisering eller kommersialisering av friluftslivskompetanse? I A. Horgen. *Ute! Friluftsliv, pedagogiske, historiske og sosiologiske perspektiver* (s. 153-181). Fagbokforlaget.
- Aas, K.N. & Ik Dahl, I. (2021, 7.november). *Feminisme*. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/feminisme>
- Abraham, A., Sommerhalder, K. & Abel, T. (2010). *Landscape and Well-being: a scoping study on the health-promoting impact of outdoor environments*. International Journal of Public Health, 55(1), 59-69.
- Allin, L. & West, A. (2013). *Outdoor Leadership and social theory: Feminist theory and outdoor leadership*. England: Routledge.
- Brøgger, A. & Åbro, A. (2021, 28.juni). *Kjønn*. [https://snl.no/kj%C3%B8nn - biologi](https://snl.no/kj%C3%B8nn_-_biologi)
- Bondevik, J. Lorentzen & W. Mühleisen (Red.), *Kjønnforskning : En grunnbok* (s. 63-76). Oslo: Universitetsforlaget.
- Cherney, I. & London, K. (2006). *Gender-linked differences in the toys, television shows, computer games, and outdoor activities of 5- to 13- year-old children*, *Sex Roles*, 54, 717-26.
- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. (2021, 9. august). *Guide*. <https://utdanning.no/yrker/beskrivelse/guide>

- Ellingsæter, A.L. & Solheim, J. (Red.). (2002). *Den usynlige hånd? Kjønnsmakt og moderne arbeidsliv*. Gyldendal Norsk Forlag
- Faarlund, N. (1974). *Friluftsliv: Hva – hvorfor – hvordan*. Høgfjellskolen norsk alpincenter.
- Graugaard, C. (2001). *Sexleksikon: fra abe til Aarestrup*. København: Rosinante.
- Holme, I.M. Solvang, B.K. (1996). *Metodevalg og metodebruk*(3.utg.). Tano Aschehoug.
- Jacobsen, D.I. (2021). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*(3.utg.). Cappelen Damm.
- Hognestad (Red.), *Kjønnsmakt i idrett og friluftsliv* (s. 239-251). Oslo: Novus
- Lorentzen, J. (2006). Biologiske fortellinger om kjønn. Lorentzen, J. & Mühleisen, W. (Red.). *Kjønnforskning: En grunnbok* .(s. 23-31). Oslo: Universitetsforlaget
- Lagestad, P. (2006). *Når muskler betyr mer: Utviklingen av fysiske prestasjoner blant mannlige og kvinnelige politistudenter i perioden 1995, 2000 og 2005*. Politihøgskolen.
- Moen, C. H. (2010). " *Jess, jeg skal på tur-en inderlig glede i mitt liv*": kvinnelige naturguiders yrkeserfaringer fra Svalbard. (Mastergradsavhandling). Norges idrettshøgskole, Oslo.

- Marcussen, J. (2014). Friluftsliv, arbeidsmarked og kjønnsfordeling. In G. v. d. Lippe & H.

- Norsk naturguideforbund. (u.å.). *Generelt om naturguide kompetanse*.
<https://naturguideforbund.no/profesjonsstandard/>

- Norsk naturguideforbund. (u.å.). *Hva er en naturguide?*.
<https://naturguideforbund.no/om-naturguide/>

- Pike, E.C.J. & Beames, S. (2013). *Outdoor adventure and social theory*. England: Routledge

- Pedersen, K. (1999). «Det har bare vært naturlig»: Friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger. [Doktorgradsavhandling]. Norges Idrettshøgskole.

- Svartdal, S. og Teigen, H.T. (2020, 21. september). *Kjønnsrolle*. Store Norske Leksikon.
<https://snl.no/kj%C3%B8nnsrolle>

- Svartdal, F. (2020, 29.mai). *Sosial læringsteori*. Store Norske Leksikon.
https://snl.no/sosial_l%C3%A6ringsteori

- Solberg, A. (2017). *Kjønnsbalanse i ledelse*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

- Solbrække, K. N., & Aarseth, H. (2006). *Samfunnsvitenskapenes forståelser av kjønn*. H. Bondevik, J. Lorentzen & W. Mühleisen (Red.), *Kjønnsforskning: En grunnbok* (s. 63-76). Oslo: Universitetsforlaget

- Solbrække, K. N. (2006). Kjønn og arbeid. H. Bondevik, J. Lorentzen & W. Mühleisen (Red.), *Kjønnforskning: En grunnbok* (s.177-184). Oslo: Universitetsforlaget.

- Tordsson, B. (2014). *Perspektiv på friluftslivets pædagogik*. (2.utg.) København: Books on Demand.

- Vereide, V. (2008). *"Mykje Borte - Lite Heime": mannlege friluftslivsvegleiarar møter nye farsideal* [Masteroppgave]. Norges Idrettshøgskole.

- West, A., Green, E., Brackenridge, C.H. & Woodward, D. (2001). *Leading the way: Women`s voices in experiential education*. Dubuque, IA: Kendal/Hunt.

Vedlegg 1, Intervjuguide

Yrkesvalg

1. Hvordan ble guiding et yrke for deg?
 - Har du drevet med det siden du først begynte?
 - Hvilken relevant utdanning/sertifisering har du til yrket?
 - Hva er det beste og det verste med yrket, for deg?
 - Har du en annen jobb i tillegg til guidingen? Hvis ja, hva og hvorfor?

2. Hva liker du med yrket?
 - Hvorfor valgte du yrket?

3. utfordringer med yrket:
 - Hva er utfordringene med yrket?
 - Har du noen gang angret?
 - Var det noen utfordringer du møtte basert på kjønnsroller? I så fall hvilke?

4. Andre sine reaksjoner på yrket?
 - Reagerer folk på at du er kvinne?
 - Reaksjon fra familie, venner, gjester etc.
 - Hva fokuserer du når du forteller andre om yrket ditt?

Fritid

5. Omtrent, hvor mye jobber du og hvor mye fritid har du?
 - Planlegger du fritiden din nøye? Hvordan og hvorfor?
 - Hva gjør du helst når du har fri fra jobb?
 - Hva er dine tanker omkring det å «gjøre hobbyen til jobben»?

- Har dette endret seg med årene?
- Hvor fleksibel må du være med tanke på jobben din og fritid?
- Hvis du er ute på grunn av jobb store deler av uken, er du da også ute de dagene du har fri?

Familieliv (om du har familie/og eller barn)

6. Familie og yrket: (hvis du har familie/barn)

- Hvordan jobbet du før familie og barn?
- Hvordan jobbet du etter familie og barn?
- Hvordan endret det seg i så fall?
- Hvis du ikke har familie, hva er dine tanker rundt yrket og familie?

7. Arbeider du og samboer like mye? Om ikke, hvorfor?

- Hvem har mest ansvar for barna (hvis du har barn)?
- Har dere en form for hushjelp eller barnepass?
- Hvilket yrke og utdanning har samboeren din?
- Har samboeren din også interesse for eller jobber med utendørs-aktiviteter/friluftsliv? Er dere ute sammen dere to? (og med barn?)
- Hvordan ser du på tidligere kjønnsfordeling i hjemmet versus i dag?
- Med tanke på familieliv, hvor er utfordringene størst?

Oppvekst

9. Var det å være ute en stor del av oppveksten din?

- Tror du at det har hatt en påvirkning i valg av yrke? I så fall hvorfor?
- Fikk du samme muligheter som søsknene dine?
- Hadde du noen forbilder gjennom oppveksten som levde av friluftsliv? I så fall hvem og hvorfor?

Erfaringer på jobb

10. Opplevelser med kvinneroller i forhold til yrke som guide?

- Har du flest mannlige eller kvinnelige kollegaer?
- Har det alltid vært en skeivfordeling?

11. Har du opplevd fordommer i yrket ditt, på grunn av kjønnet ditt?

- Forskjeller i forventninger og krav, både til arbeidsgivere, kolleger, gester etc.

12. Hvorfor tror du det er færre kvinner i yrket? Eller hvorfor faller flere kvinner vekk fra yrket i voksen alder?

- Tror du at det finnes barrierer som ekskluderer kvinner fra eller gjør det vanskelig for kvinner å arbeide med friluftsliv? Eventuelt hvilke barrierer?

13. Tror du det er forskjeller på mannlige og kvinnelige erfaringer i yrket?

14. Hvilke kvaliteter ved en person burde man ha for å gjøre en god jobb i dette yrket?

Veien videre

15. Hvordan tror du yrket kommer til å forandre seg?

- Kan du se for deg flere kvinner i yrket i fremtiden?
- Hvilke utfordringer ser du for deg?
- Vil du fortsette som guide resten av livet? Hvis nei, hvorfor?

16. Hva tenker du om at kvinner er sterkt underrepresenterte i friluftslivshistorien? Tror du det kan ha noe å si om dagens forventninger til yrket?

Er det noe annet du ønsker å legge til?

Informasjonsskriv til deltakelse i forskningsprosjekt om kvinner og mindretall i guide- og friluftslivsrelaterte yrker

Dette er en invitasjon til å delta på forskningsprosjektet hvor formålet er å undersøke mulige grunner eller barrierer som ekskluderer kvinner fra å jobbe med guide- og friluftslivsrelaterte yrker. I dette skrivet vil det bli gitt informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelsen vil innebære for deg.

Formål

I dette bachelorprosjektet er et formål å øke kunnskap og informasjon om eventuelle grunner som gjør det vanskelig for kvinner å jobbe med friluftsliv.

Marcussen (2014) i boka «Kjønnsmakt i idrett og friluftsliv» har gjort en undersøkelse om friluftsliv, arbeidsmarked og kjønnsfordeling. Han kan vise til statistikk om blant annet at jo mer «barsk» eller krevende aktiviteten er, jo mindre blir andelen av kvinner. Jo høyere opp i de ulike sertifiseringssystemene, jo mindre blir andelen av kvinner. Dette kan muligvis få negative konsekvenser når det kommer til rekruttering av nye generasjoner til friluftsliv. Han skriver at det er behov for en analyse av kvalitativ karakter for å kunne avdekke eventuelle grunner eller barrierer som kan ekskludere kvinner eller menn fra å jobbe med friluftsliv. Vi har da valgt å fokusere på kvinner i friluftslivsykker.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet er ansvarlige for prosjektet.

Bachelorstudent Anette Børve Hernes og Marte Markussen, samt veileder Kristin Løseth.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

I dette prosjektet er det ønskelig med kvinnelige naturguider for å kunne svare på problemstillingen. Du får spørsmålet om å delta på bakgrunn av at du arbeider eller har arbeidet med naturguiding.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer dette deltakelse på et semi-strukturert intervju. Dette vil ta deg ca. 30-45 minutter. Intervjuet vil inneholde generelle spørsmål om yrkesvalg, fritid, familieliv, oppvekst og fremtiden. Intervjuet vil tas opp på lydopptak, hvor det senere blir transkribert og anonymisert av oss.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Opplysningene du gir vil kun brukes til de formålene som er beskrevet i dette skrivet. Opplysningene vil behandles konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- De som har tilgang til opplysningene er i hovedsak bachelorstudenter Anette Børve Hernes og Marte Markussen, samt veileder Kristin Løseth.

- I selve prosjektet vil ditt navn anonymiseres, og opplysninger som kan føre til gjenkjenning vil utelates.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres så fort som mulig etter transkribering, senest når prosjektet er godkjent. Når det er godkjent, vil lydopptak og personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og få utlevert en kopi av opplysningene,
- Å få rettet personopplysninger om deg,
- Å få slettet personopplysninger om deg, og
- Å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til prosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Bachelorstudent: Anette Børve Hernes

Tlf: 48238824

Mail: anette.hernes@gmail.com

Bachelorstudent: Marte Markussen

Tlf: 99319105

Mail: marte16markussen@gmail.com

Veileder: Førsteamanuensis Kristin Løseth

Tlf: 57676315

Mail: Kristin.Loseth@hvl.no

HVL sitt personvernombud: Trine Anikken Larsen

Tlf: 55587682

Mail: Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Samtykkeerklæring

Prosjektveileder: Kristin Løseth

Ansvarlig for datainnsamling og bachelor: Anette Børve Hernes og Marte Markussen

Jeg bekrefter å ha mottatt og forstått informasjon om forskningsprosjektet «Hvorfor er kvinner i mindretall og underrepresenterte i guide- og friluftslivsrelaterte yrker?». Videre har jeg fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg er kjent med at deltakelse er frivillig, og at jeg kan trekke meg eller be om å få slettet mine opplysninger fra prosjektet. Alle opplysninger som gis vil bli anonymisert og vil ikke kunne spores tilbake til meg.

Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Underskrift deltaker

Sted

Dato

Underskrift



Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BO6-2011-BO-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2022 00:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	25-05-2022 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgåve		
Flowkode:	203 BO6-2011 1 BO 2022 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	431
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	14841
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	25
Andre medlemmer i gruppen:	409

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei